

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Veronika Marečková

Připravenost učitelů základních škol na výuku finanční gramotnosti

Olomouc 2021

vedoucí práce: Ing. Alena Opletalová Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Připravenost učitelů základních škol na výuku finanční gramotnosti* vypracovala samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Olomouci dne

Podpis

Mé poděkování patří všem, díky kterým mohla tato práce vzniknout. Především vedoucí mé bakalářské práce Ing. Aleně Opletalové, Ph.D. za její odborné vedení a cenné rady.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Veronika Marečková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Ing. Alena Opletalová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Připravenost učitelů základních škol na výuku finanční gramotnosti
Název v angličtině:	The teacher's readiness for teaching financial literacy at elementary schools.
Anotace práce:	Bakalářská práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. Teoretická část je zaměřena na vymezení základních pojmů týkající se finanční gramotnosti. Dále jsou představeny strategické dokumenty, které položily základ finančního vzdělávání v České republice. Součástí práce jsou také možnosti pregraduálního vzdělávání na vysokých školách a nabídka vzdělávacích kurzů či seminářů zaměřených na finanční vzdělávání v rámci dalšího vzdělávání pro pedagogické pracovníky. Praktická část je realizována prostřednictvím kvalitativního výzkumného šetření metodou rozhovoru s jednotlivými učiteli. Cílem práce je vymežit dostupné možnosti přípravy učitelů základních škol ve finanční gramotnosti a analyzovat jejich aktuální připravenost učitelů základních škol na výuku finanční gramotnosti.
Klíčová slova:	Finanční gramotnost, finanční vzdělávání, připravenost učitelů, další vzdělávání pro pedagogické pracovníky.
Anotace v angličtině:	The bachelor thesis consists of two parts – theoretical and practical. The theoretical part focuses on basic terminology regarding financial literacy and presents the strategic documents that laid the foundation of financial education in the Czech Republic. Part of the work are also the possibilities of undergraduate education at universities and options of further education courses and seminars for teachers. The practical part is realised through qualitative survey by methods

	of interview. The main aim is to define the available training options and to analyse their readiness for teaching financial literacy at elementary schools.
Klíčová slova v angličtině:	Financial literacy, financial education, teacher readiness, further education for teachers.
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 Standardy finanční gramotnosti Příloha č. 2 Otázky rozhovoru Příloha č. 3 Přepis rozhovoru – respondent č. 1 Příloha č. 4 Přepis rozhovoru – respondent č. 2 Příloha č. 5 Přepis rozhovoru – respondent č. 3 Příloha č. 6 Přepis rozhovoru – respondent č. 4 Příloha č. 7 Přepis rozhovoru – respondent č. 5 Příloha č. 8 Přepis rozhovoru – respondent č. 6 Příloha č. 9 Přepis rozhovoru – respondent č. 7 Příloha č. 10 Přepis rozhovoru – respondent č. 8
Rozsah práce:	62
Jazyk práce:	Čeština

OBSAH

ÚVOD.....	8
TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ – FINANČNÍ GRAMOTNOST, FINANČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	12
1.1 Finanční gramotnost	12
1.2 Finanční vzdělávání.....	15
2 STRATEGICKÉ DOKUMENTY SOUVISEJÍCÍ S FINANČNÍM VZDĚLÁVÁNÍM.....	18
2.1 Vývoj finančního vzdělávání.....	18
2.2 Měření úrovně finanční gramotnosti	19
2.3 Strategie finančního vzdělávání.....	20
2.4 Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách..	22
2.5 Standardy FG pro základní vzdělávání.....	22
2.6 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání	23
3 FINANČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ UČITELŮ ZÁKLADNÍCH ŠKOL	25
3.1 Profesionální příprava učitelů.....	26
3.2 Učitel finanční gramotnosti	28
3.3 Finanční vzdělávání na vysokých školách.....	30
3.4 Další vzdělávání pro učitele v oblasti finančního vzdělávání	32
PRAKTICKÁ ČÁST	37
4 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	38
4.1 Vymezení kvalitativního šetření.....	38
4.2 Cíle výzkumného šetření	40

4.3	Sběr dat a realizace výzkumného šetření.....	42
4.4	Výzkumný soubor.....	43
4.5	Analýza připravenosti učitelů FG.....	44
4.6	Interpretace výsledků kvalitativního šetření.....	46
4.7	Vyhodnocení výsledků výzkumného šetření.....	51
ZÁVĚR		55
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....		57
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY A ZDROJŮ		58
SEZNAM TABULEK, OBRÁZKŮ A GRAFŮ		61
SEZNAM PŘÍLOH		62
PŘÍLOHY		

ÚVOD

Znalost finanční gramotnosti je nesmírně podstatná. Zadluženost domácností se každým rokem zvyšuje. K 31. 12. 2019 toto zadlužení dle ČNB činilo 1,815 bilionů korun. O rok později, tj. k 31.12. 2020, se zvýšilo na 1,928 bilionu korun. Zadlužení bankám s sebou přináší také rizika, kdy člověk nemusí být schopen své dluhy splácet a může se dostat do závažných finančních problémů, které končí i exekucí.¹

V Centrální evidenci exekucí je ke konci roku 2019 vedeno 783 053 osob. Počet exekucí se oproti roku 2018 snížil téměř o 39 000 osob, avšak proti fyzickým osobám v exekuci bylo celkem vedeno přes 4,4 milionů exekucí. V průměru tedy připadalo na jednu osobu přes 5 exekučních řízení.² Tento klesající trend se projevil rovněž v roce 2020 i přes koronavirovou situaci. K 11. listopadu 2020 bylo evidováno zhruba 720 tisíc povinných exekucí, jedná se meziročně tedy o pokles přibližně 70 000 osob.³ Je však neustále potřeba věnovat velkou pozornost opatřením, aby se nepřetržitě zvyšovala finanční gramotnost všech občanů. Jedním z těchto opatření může být právě zvyšování finanční gramotnosti již v průběhu vzdělávání dětí. V minulosti směřovala zvýšená pozornost k zařazení finančního vzdělávání do škol a rámcových vzdělávacích programů. Právě mladí lidé představují jednu z rizikových skupin, které mohou upadnout do finančních problémů. V současné době je finanční gramotnost povinně vyučována na základních i středních školách. Tato práce je zaměřena na finanční vzdělávání na základních školách, které vychází z dokumentu *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání* (dále jen RVP ZV), z něhož se v průběhu celé práce vychází.

V teoretické části práce se seznámíme se základními pojmy jako je finanční gramotnost a finanční vzdělávání, posléze zmíníme strategické dokumenty, které s touto problematikou přímo souvisí. Pro výuku finanční gramotnosti je potřeba mít znalého učitele

---

¹ Celkové zadlužení domácností. Kurzy.cz [online] [cit. 2021-01-30] Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/cnb/ekonomika/celkove-zadluzeni-domacnosti-v-mil-kc/>

² Statistiky exekucí za rok 2019. Exekutorská komora České republiky [online] [cit. 2021-01-30] Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2697-statistiky-exekuci-za-rok-2019-klesl-pocet-exekuci-i-povinnych>

³ Nové statistiky: počet lidí v exekuci meziročně klesl. Exekutorská komora České republiky [online] [cit. 2021-01-30] Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2783-nove-statistiky-pocet-lidi-v-exekuci-mezirocne-klesl-o-70-000?w=>

v oblasti financí. Seznámíme se s možnostmi vzdělávání budoucích učitelů v rámci pregraduální přípravy na pedagogických fakultách. Je rovněž nezbytné v souvislosti s tématem práce odkrýt možnosti dalšího vzdělávání pro pedagogické pracovníky. Předpokladem pro zkvalitňování výuky je právě i dozdělování učitelů, dále také dostatečná příprava, přehled o změnách v oblasti financí, komunikační dovednosti učitelů pro předávání srozumitelných informací žákům a v neposlední řadě také vytvoření zajímavého podání výuky. Podle mého názoru je jedním z hlavních aspektů také osobní zájem učitelů o oblast finančního vzdělávání. Učitel musí mít vytvořený vztah k financím, hospodaření s nimi a celkově prokazovat zájem a vyhledávat aktualizace v této problematice.

Výzkumná část práce je založená na kvalitativním výzkumném šetření, které bylo provedeno na základě rozhovoru s učiteli základních škol. **Cílem práce je vymezit dostupné možnosti přípravy učitelů základních škol ve finanční gramotnosti a analyzovat jejich aktuální připravenost na výuku finanční gramotnosti.** Bylo tedy nezbytné se zaměřit na to, jakým způsobem se případně dozdělovali a dozdělovají na výuku. Dále jsem se zaměřila na to, jak se na ni připravují a jak je pro ně tato příprava náročná. V souvislosti se zvyšováním zadlužení domácností a vysokým číslem počtu exekucí mě zajímalo, zda považují za důležité děti finančně vzdělovat. Jednotlivých učitelů jsem se podrobněji dotazovala, v čem tuto důležitost spatřují.

Výuka finanční gramotnosti probíhá na základních školách v rámci samostatného předmětu, nebo ji lze začlenit do již existujícího předmětu. Další možnou variantou je projekt či bloková výuka apod. Školy často volí zařazení do již stávajícího předmětu, který je v úzkém spojení s touto problematikou jako je například výchova k občanství či matematika. Můžeme se setkat také se zařazením do hodin zeměpisu či informačních technologií. Bylo tedy rovněž nezbytné získat informace, jak probíhá příprava na celé škole a jaké podmínky vytváří pro učitele a zda jim umožňuje se dozdělovat v této oblasti.

Tato práce je určena především pro učitele finanční gramotnosti či pro ředitele škol, kteří pověřují učitele výukou finančního vzdělávání. Může jim posloužit jako zdroj informací nebo jako inspirace při výběru dalšího vzdělávání pro pedagogické pracovníky (dále jen DVPP) v oblasti finančního vzdělávání.

Každý z nás v každodenním životě přichází do kontaktu s financemi. Obklopují nás všude kolem, mají i svou stinnou stránku, která představuje hrozby, jež mohou vést k zadlužení a dluhové pasti. Z toho vyplývá, že lidé nedokážou správně hospodařit se svými prostředky a zároveň tak myslet na budoucnost, jakým způsobem budou např. vypůjčené

peníze splácet. To je jeden z důvodů, proč považuji výuku finanční gramotnosti za aktuální téma, které nás bude provázet i v budoucnosti. Myslím si, že je mu třeba věnovat pozornost a klást na ni velký důraz již od útlého věku dětí. Děti by měly mít základní vědomosti o financích a hospodaření s nimi, a to jak od rodičů, tak od učitelů. Učitelé by tak měli k výuce této problematiky přistupovat zodpovědně, aby děti připravili na případné nástrahy, které se jim mohou ve světě financí postavit do cesty.

TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ – FINANČNÍ GRAMOTNOST, FINANČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Statistiky hovořící o nepříznivé situaci zadlužení domácností nutí vlády jednotlivých států, finanční instituce, média a další subjekty k tomu, aby se diskuse na téma finanční gramotnost a finanční vzdělávání neustále dostávala do popředí.

Hlavním cílem zlepšování úrovně finanční gramotnosti je vytvoření lepšího vztahu k osobním a rodinným financím a dosáhnout tak určitého sebeuvědomění v této oblasti. Pro některé skupiny občanů může být správa peněz v osobním či rodinném rozpočtu velmi složitá. Schopnost vyznat se ve světě financí, kde se neustále rozrůstá množství a různorodost nabízených finančních služeb a produktů je stále obtížnější. Zejména pro mladé lidi, jež tvoří určitou ekonomicky znevýhodněnou skupinu. Tento problém však dopadá i na dospělé jedince populace, kteří se nedokážou orientovat a reagovat tak na své měnící se potřeby či životní situace.

1.1 Finanční gramotnost

Pod samotným pojmem gramotnost si můžeme představit určité znalosti, dovednosti či postoje jedince, který je využívá v praktických situacích. Existuje spousta gramotností napříč obory. Jedná se například o čtenářskou, matematickou, přírodovědnou či digitální gramotnost. Pro tuto práci je směrodatná finanční gramotnost, proto je nezbytné si představit definici finanční gramotnost (dále jen FG), těch však existuje celá řada.

„Finanční gramotnost je soubor znalostí, dovedností a hodnotových postojů občana nezbytných k tomu, aby finančně zabezpečil sebe a svou rodinu v současné společnosti a aktivně vystupoval na trhu finančních produktů a služeb. Finančně gramotný občan se orientuje v problematice peněz a cen a je schopen odpovědně spravovat osobní/rodinný

*rozpočet, včetně správy finančních aktiv a finančních závazků s ohledem na měnící se životní situace.*⁴

Podle Hesové můžeme finanční gramotnost vnímat jako určitý soubor předpokladů, díky nimž se může jedinec aktivně a zodpovědně účastnit na finančním trhu v běžném životě. Dále uvádí, že dostatečná finanční gramotnost přispívá ke snížení možného zadlužení a soustavně tím i zabraňuje nárůstu sociálních dopadů pramenících ze zadluženosti.⁵

Můžeme ji také definovat jako souhrn znalostí dovedností a postojů, jež jsou nezbytné k dosažení finanční prosperity prostřednictvím zodpovědného jednání jedince, který rozhoduje o financích.⁶

Velice zjednodušená definice říká, že se jedná o odpovědnost jedince za své hospodaření s penězi.⁷

Finanční gramotnost je strukturována do třech základních složek:

- peněžní gramotnost,
- cenová gramotnost,
- rozpočtová gramotnost.

První zmíněná, tzn. peněžní gramotnost, v sobě nese kompetence, které jsou důležité pro správu peněz. Je zaměřená především na funkci a porozumění peněz jak v domácí měně, tak i v zahraničních měnách. Dále sem můžeme zařadit hotovostní a bezhotovostní platební styk a jaký je mezi nimi rozdíl.

Nezbytnou kompetencí, kterou v sobě tato složka nese, je i dovednost využívat finanční produkty a služby, jež jsou nám nabízeny finančními institucemi a my je při správě

---

⁴ Definice finanční gramotnosti – DIGIFOLIO. Metodický portál RVP [online]. Copyright ©2020 Národní pedagogický institut ČR [cit. 09.01.2021]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/artefact.php?artefact=58591&view=2939&block=18975>

⁵ HESOVÁ, Alena a Eva ZELENDOVÁ a kolektiv. *Finanční gramotnost ve výuce: Metodická příručka* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, divize VÚP, 2011, s. 6. [cit. 2021-02-06]. ISBN 978-80-86-856-76-6. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/vystupy/financni-gramotnost-ve-vyuce>

⁶ LICHTENBERKOVÁ, Kateřina a Jana MERUNKOVÁ. *Finančně gramotná a podnikavá škola*. [Praha]: Yourchance, 2017, s. 5. ISBN 978-80-906954-0-5.

⁷ DVOŘÁKOVÁ, Zuzana a Luboš SMRČKA. *Finanční vzdělávání pro střední školy: se sbírkou řešených příkladů na CD*. V Praze: C.H. Beck. Beckovy ekonomické učebnice, 2011, s. 13. ISBN 978-80-7400-008-9.

peněz využíváme v každodenním životě. Radíme sem například použití platebních karet či běžných účtů.⁸

Cenová gramotnost se zabývá především cenovými mechanismy a inflací. Je důležité porozumět principu tržního systému a pojmům jako je nabídka a poptávka.⁹

Podle Opletalové představuje cenová gramotnost určité kompetence, které jsou nezbytné k porozumění principu „ceny peněz“ v čase. Uvádí, že se například jedná o porozumění cenám finančních nástrojů a služeb.

Rozpočtovou gramotností se rozumí schopnost správy rozpočtu jednotlivce či rodiny. Tuto správu chápeme v širším pojetí jako plánování a následné finanční rozhodování, kdy sledujeme současnou životní situaci společně s očekávanou životní situací. Pro správné nakládání s rozpočtem je důležité mapovat své příjmy a výdaje a brát ohled na již zmíněné životní situace. Rozpočtová gramotnost v sobě nese další dvě specializované složky. Jedná se o správu finančních aktiv (např. vkladů, investic, pojištění) a správu finančních závazků (např. úvěrů či leasingů). Tyto dvě složky předpokládají schopnost orientace na trhu, kdy mezi sebou dokážeme jednotlivé finanční produkty či služby porovnávat a volit si ty, které jsou v naší současné životní situaci nejvhodnější.¹⁰

Finanční gramotnost představuje specializovanou část ekonomické gramotnosti. Ta v sobě například zahrnuje orientaci na trhu pracovních příležitostí a schopnost zajistit si příjem a zvažovat důsledky z toho pramenící. Finanční gramotnost tedy tvoří jednu ze základních klíčových kompetencí, kterými by měl být člověk vybaven, aby našel uplatnění v soudobé společnosti.

Kromě výše zmíněných třech složek se můžeme také setkat s nezbytností dalších typů gramotností, které přímo souvisí s touto problematikou. Jedná se například o gramotnost numerickou, která slouží k řešení numerických úloh ve vztahu k financím. Dále také

---

⁸ DVOŘÁKOVÁ, Zuzana a Luboš SMRČKA. *Finanční vzdělávání pro střední školy: se sbírkou řešených příkladů na CD*. V Praze: C.H. Beck. Beckovy ekonomické učebnice, 2011, s. 31. ISBN 978-80-7400-008-9.

⁹ Společný dokument Ministerstva financí ČR, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Ministerstva průmyslu a obchodu ČR: *Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách*. [online]. Prosinec 2007, s. 7. [cit. 10.01.2021]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/financni-vzdelavani-na-skolach>

¹⁰ OPLETALOVÁ, Alena a Jana KVINTOVÁ. *Vybrané aspekty finanční gramotnosti v podmínkách základních a středních škol*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, s. 50-51. ISBN 978-80-244-4519-9.

informační gramotnost, která se zaměřuje na relevantnost informací a jako poslední gramotnost právní, jež obestírá práva a povinnosti občana a možnosti pomoci při případných problémech.¹¹

1.2 Finanční vzdělávání

Neznalost základních pojmů v oblasti financí, neschopnost porovnání si nabídek finančních institucí a následný výběr z nabídky, která je pro danou osobu a situaci nejvhodnější je složitá, proto je problematika finančního vzdělávání ve společnosti vnímána jako obtížná. Hlavním úkolem finančního vzdělávání je tedy ochrana před nesprávným rozhodnutím v oblasti financí. Svět financí se každým dnem rozrůstá o nespočet produktů a služeb, které je těžké posuzovat.

Finanční vzdělávání má také pozitivní důsledek na zvyšování úspor českých domácností, kde jsou posléze tyto úspory investovány do ekonomiky a obecně pak vedou ke zvýšení blahobytu občanů.¹²

Pod pojmem finanční vzdělávání si můžeme tedy představit složitý proces, díky němuž si člověk osvojuje potřebné znalosti a dovednosti z finanční oblasti. Tyto znalosti posléze pomáhají jedinci pohybovat se v osobních financích. Opletalová uvádí, že každý finanční produkt je ve své podstatě vhodný ale zároveň i nevhodný, a to z logického důvodu. Je potřeba vybrat produkt, který je vhodný pro konkrétního jedince, pro jeho situaci a aby splňoval jeho požadavky v konkrétním čase.¹³

---

¹¹ Definice finanční gramotnosti – DIGIFOLIO. Metodický portál RVP [online]. Copyright ©2020 Národní pedagogický institut ČR [cit. 09.01.2021]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/artefact.php?artefact=58591&view=2939&block=18975>

¹² Ministerstvo financí ČR – *Finanční vzdělávání a jeho vývoj v České republice*. [online]. Listopad 2019, s. 4. [cit. 09.01.2021]. Dostupné z: https://amsp.cz/wp-content/uploads/2020/01/Národn%C3%AD-startegie-finan%C3%ADho-vzd%C3%ADmp_ALBSBJBMDU8I.pdf

¹³ OPLETALOVÁ, Alena a Jana KVINTOVÁ. *Vybrané aspekty finanční gramotnosti v podmínkách základních a středních škol*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, s. 65. ISBN 978-80-244-4519-9.

V dokumentu Národní strategie finančního vzdělávání 2.0 je definováno finanční vzdělávání následovně:

„Finanční vzdělávání je proces směřující ke zvyšování úrovně finanční gramotnosti. Jeho cílem je posílení osobní odpovědnosti jedince za hospodaření se svými financemi, resp. změna chování směřující k odpovědnějšímu rozhodování v oblasti financí, a tím k zajištění finanční prosperity daného jedince i jeho rodiny.“¹⁴

Jedinci, kteří nedosahují dostatečné úrovně finanční gramotnosti jsou vystaveni riziku, že jejich cesta povede k nesprávnému rozhodnutí ve finanční oblasti. V nejhorším případě tyto situace končí exekucním řízením či vedou až k osobnímu bankrotu jedince.¹⁵

Aby tedy bylo finanční vzdělávání úspěšné, nesmí se opomenout žádný sektor, problematika či skupina občanů. Na základě současného vývoje na finančním trhu je možné nalézt oblasti, kterým je potřeba věnovat více pozornosti. Finanční vzdělávání musí probíhat v souladu se standardy finanční gramotnosti a plnit následující principy. Všechny projekty uskutečněné v oblasti finančního vzdělávání musí přispívat k rozvoji a zvyšování úrovně finanční gramotnosti. Především ve smyslu elementární orientace ve finančních produktech a službách a zároveň nesmí docházet k propagaci konkrétních produktů a služeb.

Finanční vzdělávání v sobě vymezuje také čtyři důležité principy, které představují kvalitativní požadavky ve finančním vzdělávání. Jedná se o princip objektivitu, odbornosti, nezávislosti a zacílení. Budou podrobněji popsány v kapitole pojednávající o Národní finanční strategii.

Jak již bylo zmíněno, finanční vzdělávání představuje dlouhodobý proces, který se orientuje na všechny skupiny obyvatelstva a neustále se vyvíjí z důvodu měnících se změn finančních produktů a služeb. Finanční vzdělávání by mělo ovlivňovat celou populaci státu, avšak objevují se rozdílné přístupy ve vzdělávání žáků a dospělých jedinců, proto je tato strategie vymezena dvou pilířovou strukturou. Finanční vzdělávání žáků v počátečním vzdělávání je garantováno ze strany státu pod záštitou Ministerstva školství, mládeže

---

¹⁴ Ministerstvo financí ČR – *Národní strategie finančního vzdělávání 2.0*. [online]. Listopad 2019, s. 5. [cit. 15.01.2021]. Dostupné z: <https://financniagramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/strategie-dokumenty>

¹⁵ OPLETALOVÁ, Alena a Jana KVINTOVÁ. *Vybrané aspekty finanční gramotnosti v podmínkách základních a středních škol*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, s. 63. ISBN 978-80-244-4519-9.

a tělovýchovy (dále jen MŠMT). Odbornou podporu v této úrovni poskytuje Ministerstvo financí České republiky (dále jen MFČR) či Česká národní banka (dále jen ČNB).¹⁶

V první kapitole bylo nezbytné definovat základní pojmy, jež se vážou k tématu práce. Bezpochyby můžeme říct, že finanční gramotnost úzce souvisí s finančním vzděláváním. Každý občan by měl mít alespoň základní znalosti z této oblasti, a být tak schopen spravovat své finance. Je důležité si umět porovnat nabídky, které na lidi míří ze všech stran a uvažovat nad výhodami a nevýhodami jednotlivých služeb a produktů.

---

¹⁶ Ministerstvo financí ČR – *Národní strategie finančního vzdělávání 2.0*. [online]. Listopad 2019, s. 6. [cit. 15.01.2021]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty>

2 STRATEGICKÉ DOKUMENTY SOUVISEJÍCÍ S FINANČNÍM VZDĚLÁVÁNÍM

S finančním vzděláváním přímo souvisejí strategické dokumenty, o kterých budu pojednávat v následující kapitole. Tyto dokumenty představují určitý krok k vytvoření uceleného systému. Jedná se o dokumenty *Strategie finančního vzdělávání*, *Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách* a *Standardy finanční gramotnosti*. Pro objasnění souvislostí je nezbytné zmínit vývoj finančního vzdělávání a měření úrovně finanční gramotnosti. Pomocí těchto údajů je zjišťována úroveň finanční gramotnosti u dospělé populace či u žáků na základních školách v rámci mezinárodního měření PISA. Jako poslední si zmíníme začlenění finanční gramotnosti do *Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání*.

2.1 Vývoj finančního vzdělávání

Jako jedna z klíčových kompetencí byla finanční gramotnost vnímána již v 90. letech 20. století, kdy představovala nezbytnost zapojení se do aktivního života. Přeměna centrálně plánované ekonomiky na tržní ekonomiku v sobě nesla také obrovský skok ve světě financí. V centrálně plánované ekonomice prakticky neexistoval trh. Jeho existující část byla omezena jen na pár základních produktů. Po přechodu k tržnímu systému začínal být trh obohacen o komerční banky, soukromé pojišťovny. V závislosti na tom se stalo obtížnější porozumět nabízeným produktům a službám.

Komplikovaný finanční trh v sobě skrýval nešvar v podobě pokusů poskytovatelů o klamně a nekalé obchodní praktiky. Vlivem těchto událostí musel stát reagovat v podobě ochrany spotřebitele. V roce 2005 byly zformulovány vládní úkoly, které posilovaly postavení klienta a došlo k vytvoření systematickému přístupu k finančnímu vzdělávání.¹⁷

Na základě usnesení vlády byl přijat *Systém budování finanční gramotnosti na základních školách a středních školách*, což představovalo první krok k vytvoření uceleného

---

¹⁷ DVOŘÁKOVÁ, Zuzana a Luboš SMRČKA. *Finanční vzdělávání pro střední školy: se sbírkou řešených příkladů na CD*. V Praze: C.H. Beck. Beckovy ekonomické učebnice, 2011, s. 28. ISBN 978-80-7400-008-9.

systemu. Díky tomu pak byly vydány roce 2007 tři důležité dokumenty. Jednalo se o dokumenty *Strategie finančního vzdělávání*, doplněné o dokument *Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách*, který v sobě nesl i třetí dokument *Standardy finanční gramotnosti*.

Díky tomu bylo možné implementovat finanční vzdělávání do počátečního vzdělávání. Dřívější rámcové vzdělávací programy nebraly finanční gramotnost komplexně. Vzdělávání ve finanční gramotnosti obsahovalo pouze dílčí oblasti, které zdaleka nedokázaly pojmout ucelené finanční vzdělávání.

2.2 Měření úrovně finanční gramotnosti

Měření finanční gramotnosti proběhlo v České republice (dále jen ČR) v letech 2010 a 2015, kdy Ministerstvo financí České republiky provedlo měření na dospělé populaci. Výsledky těchto měření se nacházely ve srovnání s ostatními státy na mírném podprůměru. Poslední měření finanční gramotnosti dospělé populace proběhlo na začátku roku 2020, což tedy znamená, že měření v této oblasti probíhá každých pět let. Výsledky z posledního měření ukazují mírný nárůst úrovně finanční gramotnosti u dospělé populace. Ve výsledcích se promítlo zlepšení ekonomické zodpovědnosti k financím, avšak znalosti prakticky zůstávají na stejné úrovni. Lidé více uvažují a jsou opatrnější při podepisování smluv a jsou více informováni o svých právech. Rezervy se objevují především v oblasti důležitých pojmů týkajících se úvěrů a půjček.¹⁸

Co se týče měření finanční gramotnosti u žáků, tak proběhlo mezinárodní měření PISA v rámci OECD. V České republice toto měření u patnáctiletých žáků zajišťovalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a proběhlo v roce 2012. Další měření je naplánováno na rok 2021. Více se měření úrovně FG věnovat nebudeme, jelikož nesouvisí s cílem bakalářské práce.

---

¹⁸ Měření finanční gramotnosti 2020, Ministerstvo financí ČR – proč se finančně vzdělávat? [online]. Copyright © 2013, MF [cit. 19.01.2021]. Dostupné z: <https://financniagramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/mereni-urovne-financni-gramotnosti/2020/mereni-financni-gramotnosti-2020-3302>.

2.3 Strategie finančního vzdělávání

Národní strategii finančního vzdělávání (dále jen NSFV) můžeme vnímat jako ucelený systematický přístup sloužící k posílení úrovně finanční gramotnosti všech občanů České republiky.

Tvoří jej následující prvky:

- vymezení finanční gramotnosti,
- vymezení prioritních oblastí,
- stanovení principů finančního vzdělávání,
- dvou pilířová soustava finančního vzdělávání – vzdělávání školní a vzdělávání navazující.

V roce 2017 proběhla širší debata ohledně změn v přístupu k finančnímu vzdělávání v ČR. Neustále měnící se podmínky na finančním trhu, změna legislativy a také rozvoj digitalizace s sebou nesou nutnou změnu a tím pádem nutnost přepracování strategie z roku 2010.¹⁹

Na začátku roku 2020 došlo ke schválení nové *Národní strategie finančního vzdělávání 2.0*. Primárním cílem této nové strategie je vytváření optimálních podmínek pro zvyšování úrovně finanční gramotnosti obyvatel všech věkových kategorií v České republice. Tato nová strategie nahrazuje starší verzi z roku 2010. Hlavní změnou v této nové strategii je především rozšíření finančního vzdělávání o vybrané skupiny dospělé populace. Dojde především k zaměření na sociálně ohrožené skupiny, kterou zastupují například senioři, či lidé čerpající dávky v hmotné nouzi či uchazeči o práci.

Národní strategie finančního vzdělávání poskytuje určitý rámec, který pomáhá lépe koordinovat například vzdělávací aktivity v této oblasti, lepší sdílení informací a vytváří standardy finančního vzdělávání, které budou zmíněny v další podkapitole.

---

¹⁹ Ministerstvo financí ČR – *Finanční vzdělávání a jeho vývoj v České republice*. [online]. Listopad 2019, s. 5. [cit. 31.01.2021]. Dostupné z: https://amsp.cz/wp-content/uploads/2020/01/Národn%C3%AD-startegie-finančn%C3%ADho-vzděláván%C3%ADmp_ALBSBJBMDU8I.pdf.

V již zmíněném dokumentu *Národní strategie finančního vzdělávání* jsou vymezeny tři prioritní oblasti pro zvyšování finanční gramotnosti v České republice. První prioritní oblastí je odpovědná účast na finančním trhu a její aktivní chápání, tj. ve smyslu znalostí svých práv a odpovědného přístupu k využívání produktů a služeb. Druhou prioritní oblastí pro budoucnost je prevence proti zadlužení, jelikož zadluženost domácností každoročně roste a lidé nejsou schopni splácet své závazky. Poslední prioritní oblastí je zajištění na stáří. Stárnutí české populace s sebou nese také nutnost hledat jiné formy zabezpečení na stáří. V budoucnosti se lidé nebudou moci spolehnout pouze na státní zabezpečení, proto je nezbytné, aby se i tato skupina obyvatelstva vyzнала ve finanční problematice.

V podkapitole pojednávající o finančním vzdělávání jsem zmínila čtyři principy, které formulují kvalitativní požadavky. Prvním principem je princip objektivity, jehož úkolem je objektivní sdělování informací bez subjektivního názoru. Informace nebyvají zatajovány a vše je demonstrováno nestranně. Princip odbornosti určuje, že osoby, jež vzdělávají v této oblasti, musí disponovat dostatečnými schopnostmi a dovednostmi, a to jak v oblasti vzdělávání, tak v odborné kvalifikaci zaměřené na oblast financí. Princip nezávislosti seznamuje s finančními produkty a službami, ale za takových podmínek, že se musí vyhnout veškeré propagaci určitých produktů a služeb. Posledním principem je princip zacílení, který apeluje na jasné vymezení cílové skupiny, pro kterou je projekt či program určen. Díky tomu je možné tak využívat metody, které předcházejí chybné interpretaci.²⁰

V kapitole finančního vzdělávání jsem se zmínila o dvoupilířové struktuře finančního vzdělávání. To nám předestírá, že vzdělávání u dětí a u dospělé populace musí probíhat jiným způsobem. Počáteční finanční vzdělávání, můžeme říct vzdělávání školní, probíhá pod záštitou státu prostřednictvím předškolního, základního a středního vzdělávání atd.

Další vzdělávání neboli navazující vzdělávání představuje jiné finančně vzdělávací aktivity, které lze rozdělit dle skupin zacílení. Vzdělávání pro prioritní cílové skupiny zajišťuje převážně stát a pro ostatní cílové skupiny zde v této oblasti působí především soukromý sektor.

---

²⁰ Ministerstvo financí ČR – *Národní strategie finančního vzdělávání 2.0*. [online]. Listopad 2019, s. 5. [cit. 31.01.2021]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/strategicke-dokumenty>

2.4 Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách

Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách je dokument, který v sobě obsahuje standardy finanční gramotnosti, které stanovují ideální úroveň FG pro různé cílové skupiny, resp. cílový stav finančního vzdělávání pro různé stupně vzdělávání.²¹

Tyto standardy jsou podrobněji vymezeny pro žáky 1. stupně základních škol, žáky 2. stupně základních škol a pro studenty na středních školách. Standardy byly pro středoškolské vzdělávání schváleny v roce 2007 a posléze zařazeny do RVP. U zbylých dvou stupňů, respektive u 1. stupně vzdělání a 2. stupně vzdělání, došlo k začlenění do RVP v roce 2013.

2.5 Standardy FG pro základní vzdělávání

Standardy finanční gramotnosti představují pomyslnou ideální úroveň finanční gramotnosti pro jednotlivé stupně vzdělávání. Tyto standardy demonstrují konkrétní znalosti a dovednosti, kterých by mělo být v jednotlivém stupni vzdělávání dosaženo.

V rámci školního vzdělávání byly tyto standardy časem implementovány do rámcových vzdělávacích programů. Posléze dochází k promítání do školních vzdělávacích programů (dále jen ŠVP) jednotlivých škol, ve kterém se stanoví, co se má v rámci předmětu vyučovat. V dnešní době ještě není finanční gramotnost zakotvena jako klíčová kompetence. Standardy byly v roce 2017 aktualizovány na základě předcházejícího měření finanční gramotnosti a pracuje se na implementaci do RVP.

V roce 2017 Ministerstvo financí zveřejnilo aktualizované standardy finanční gramotnosti, které určují pomyslnou cílovou úroveň finanční gramotnosti pro žáky na základních a středních školách. Revidované standardy finanční gramotnosti budou

---

²¹ Společný dokument Ministerstva financí ČR, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Ministerstva průmyslu a obchodu ČR: *Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách*. [online]. Prosinec 2007, s. 8. [cit. 31.01.2021]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/financni-vzdelavani-na-skolach>

Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy co nejdříve začleněny do rámcových vzdělávacích programů.

Aktualizace těchto standardů přinesla posílení témat jako je:

*Bezhotovostní placení, ochrana osobních údajů, kritické posouzení nabídky služeb a zboží, sestavení rozpočtu, porovnání majetku a závazků, úročení, porovnání finančních produktů, krátkodobé a dlouhodobé plánování a rizika dosažení cílů, zabezpečení na stáří, vznik a rizika půjček, důsledky nesplácení a řešení zadlužení a předlužení.*²²

Standardy jsou rozděleny do 4 základních skupin, které jsou pojmenovány: *Nakupování a placení, Hospodaření domácnosti, Přebytek rozpočtu domácnosti, Schodek rozpočtu domácnosti.* Standardy finanční gramotnosti pro 1. a 2. stupeň základního vzdělání jsou přiloženy v Příloze č.1.

2.6 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Česká republika má vzdělávání realizováno na dvou úrovních, na úrovni státní a školní. Každá z těchto úrovní je podložena kurikulárními dokumenty. Státní úroveň je tvořena dokumentem *Národní program vzdělávání* (dále jen NPV), jenž zpracovává Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR. V tomto dokumentu nalezneme obecné vzdělávací cíle. Rámcové vzdělávací programy jsou zpracovány na základě výše zmíněného dokumentu. Tyto programy jsou dále rozděleny podle stupně vzdělání a oboru vzdělání. Školní úroveň je realizována na základě školních vzdělávacích programů, které si zpracovává každá škola samostatně. Musí však vycházet z RVP a v případě změn prováděných na státní úrovni vzdělání musí být aktualizovány. Na základních školách je vzdělávání realizováno pomocí *Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání*, který vešel v platnost 1. 9. 2017 v aktualizovaném vydání. Díky zahrnutí standardu finanční gramotnosti do tohoto vzdělávacího programu se stala výuka finanční gramotnosti povinnou součástí základního vzdělávání již od 1. 9. 2013.

---

²² Definice finanční gramotnosti – DIGIFOLIO. Metodický portál RVP [online]. Copyright ©2020 Národní pedagogický institut ČR [cit. 09.01.2021]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/artefact.php?artefact=58591&view=2939&block=18975>

Finanční gramotnost je zahrnuta také do výuky na 1. stupni základních škol, a to do vzdělávacího oboru Člověk a jeho svět, konkrétně do tematického celku Lidé kolem nás.

Na 2. stupni ZŠ je zařazena do vzdělávací oblasti Člověk a společnost a přesněji do oboru Výchova k občanství. Je nezbytné, aby byla výuka finanční gramotnosti realizována součinně s výukou předmětů Matematika a její aplikace, Informační a komunikační technologie a s předmětem Člověk svět a práce.²³

V této kapitole jsem představila ústřední dokumenty zabývající se FG a jejím začleněním do školního vzdělávacího systému. Standardy finanční gramotnosti nám demonstrují pomyslný cíl ve výchovně-vzdělávacím procesu v oblasti finančního vzdělávání. Jak již bylo zmíněno, jsou přesně vymezeny pro 1. i 2. stupně základních škol a také pro střední školy. Můžeme tedy říct, že slouží pro učitele především jako doporučené učivo a zmíněné dílčí výsledky predestinují očekávané výstupy. Důležitou součástí této kapitoly bylo zmínění začlenění FG do RVP ZV, jelikož se pracuje na zapracování zmíněných standardů do těchto rámcových programů.

---

²³ Metodický portál RVP – DIGIFOLIO. Finanční gramotnost [online]. Národní pedagogický institut ČR [09.01.2021]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=6461>

3 FINANČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ UČITELŮ ZÁKLADNÍCH ŠKOL

V rámci této kapitoly představím kritéria, jež musí učitelská profese splňovat. Zaměřím se na profesní přípravu učitelů a demonstruji specifika učitele, který je pověřen výukou FG na základních školách. V souvislosti s cílem práce, který má za úkol vymezit dostupné možnosti přípravy učitelů základních škol ve finanční gramotnosti a analyzovat jejich aktuální připravenost na výuku finanční gramotnosti, je nutné objasnit, jaké podmínky připravují vysoké školy pro budoucí učitele a jaké mají možnosti v rámci dalšího vzdělávání pro pedagogické pracovníky.

Učitelská profese musí splňovat určitá kritéria. Osoba učitele v sobě musí propojovat důležité složky, jako je nezbytná znalost oboru a patřičné dovednosti, které by zároveň měly přesahovat znalosti a dovednosti laických osob. Profesi učitele však nemůžeme vnímat pouze jako složku dovedností, znalostí a praktických zkušeností. Je nutné sem zahrnout také postoje, a neustálý rozvoj pedagogicko-psychologických kompetencí učitele. Bezpochyby je nezbytný také osobitý přístup každého pedagoga vůči žákům.

Podle pedagogického slovníku je učitel osoba, která je nezbytným článkem ve výchovně-vzdělávacím procesu. Dále uvádí, že učitel spoluvytváří edukační prostředí, klima třídy, řídí a kontroluje proces učení. Nepostradatelnou úlohu hrají jeho sociální role, kde je kladen důraz především na komunikační a sociální kompetence. Osoba, která vykonává učitelské povolání, by měla být patřičně kvalifikovaná. Základy získávají budoucí pedagogové v rámci pregraduálního studia učitelství, proto si v této kapitole rozebereme pojem příprava učitelů a zaměříme se především na profesní přípravu učitelů v rámci studia na vysokých školách. Nesmíme ale opomenout jednotlivé kompetence, kterými by měl být vybaven každý učitel pro výkon svého povolání. Posléze nastíníme možnosti dalšího vzdělávání pro pedagogické pracovníky v této problematice.²⁴

---

²⁴ PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013, str. 326. ISBN 978-80-262-0403-9.

3.1 Profesní příprava učitelů

V návaznosti na cíl této práce je nutné v této kapitole objasnit základní pojmy týkající se profesní přípravy učitelů. Profesní přípravě budoucích učitelů je věnována značná pozornost a jsou na ni kladeny určité požadavky, které je nutno splnit. Jedná se o přípravné vzdělávání učitelů a odbornou kvalifikaci učitele. Učitel musí rovněž disponovat specifickými vlastnostmi a schopnostmi pro výkon této profese.

Samotný pojem příprava učitelů není v pedagogickém slovníku přesněji definován. Odkazuje však na pojem *přípravné vzdělávání učitelů*. Profesní přípravě je bezpochyby věnována největší pozornost ze všech aspektů. Příprava budoucích učitelů u nás i v jiných zemích probíhá prostřednictvím studia na vysokých školách. Nutnost získání vysokoškolského vzdělání v pedagogických vědách je v souladu se zvyšováním kvality vzdělávání. Představa stát se „expertem“ ve svém oboru a následné předávání znalostí a dovedností pro další generace vyžaduje určité požadavky.²⁵

Vašutová uvádí, že profesionalizace pedagogů se stává jedním z významných témat pedagogické teorie. Krize učitelské profese se projevovala ve zvýšené míře nekvalifikovaností učitelů, v nedostacích v pedagogické práci učitele apod. V řadě evropských zemích se tedy začal formulovat požadavek na reformu ve vzdělávání učitelů. Dále uvádí, že do profesionalizace je zahrnuta především oblast přípravného vzdělávání, jelikož kvalita budoucího učitele je předjímaní z koncepce teoretické a praktické přípravy.²⁶

Před novelizací zákona se ve školství pohybovali učitelé bez potřebné kvalifikace, což vyvolávalo diskuse a negativní názory směřující k odbornosti učitelů. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy proto provedlo k 1. 9. 2016 novelizaci *Zákona o pedagogických pracovnících*. Díky této novelizaci musí každý učitel na základních školách získat magisterský titul v oblasti pedagogických věd. Druhou možností je získání magisterského titulu v jiném zaměření, avšak je nutné jej rozšířit o pedagogické vzdělání. Pro každou kategorii učitelů jsou přesně vymezeny patřičné požadavky, jež jsou uvedeny v zákoně.

---

²⁵ PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013, str. 232. ISBN 978-80-262-0403-9.

²⁶ VAŠUTOVÁ, Jaroslava. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. Brno: Paido, 2004, str. 87-88. ISBN 80-731-5082-4

V současné době je v legislativním procesu schvalování novela zákona o pedagogických pracovnících, která může způsobit změnu i v oblasti personálního zabezpečení výuky v oblasti FG. Může tedy dojít k zapojení odborníků z praxe do samotné výuky FG v prostředí ZŠ.

Jak již bylo zmíněno profesní přípravě je věnována největší pozornost. Během studia však nejde jen o získání základních dovedností, jedná se také o osvojení psycho-didaktických kompetencí. Nesmíme opomenout ani osobností charakteristiku každého učitele, která se podílí na výkonu profese každého učitele.

*„V málokteré jiné profesi hrají charakteristiky osobnosti zúčastněných subjektů tak velkou roli, jako je tomu v případě učitelů“.*²⁷

Průcha praví, že již v dřívějších dobách byly vytyčeny určité požadavky na osobnosti učitelů. Výzkumy probíhající v této oblasti jsou prováděny za účelem zjištění, zda mají vlastnosti učitele vliv na kvalitu, efektivnost a výsledky ve výuce. Jsou potvrzovány jednotlivé charakteristiky, které se pozitivně promítají do edukačního procesu. Jednou z takových charakteristik je například verbální schopnost.²⁸

Mimo jiné Průcha vymezil jednotlivé koncepce učitelské přípravy, které vymezují náplň profesní přípravy učitelů. Celkově je tvořena čtyřmi složkami:

- odborně předmětová (aprobační předměty),
- pedagogicko-psychologická,
- praktická (návěky profesních dovedností),
- všeobecný základ.²⁹

Mezi žádoucí charakteristiky učitele můžeme mimo schopnost komunikace také zařadit odolnost vůči stresovým situacím, bezúhonnost, emocionální inteligenci a schopnost

---

²⁷ PRŮCHA, Jan. *Moderní pedagogika*. Šestá, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Portál, 2017, str. 188. ISBN 978-80-262-1228-7.

²⁸ Tamtéž str. 189-190

²⁹ PRŮCHA, Jan. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. 4., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015, str. 138. ISBN 978-80-262-0872-3.

sebereflexe. Podle Dytrtové jsou osobnostní kvality učitele jedním ze základních předpokladů pro atmosféru ve třídě a pro realizaci výchovně vzdělávacího procesu.³⁰

Vašutová zmiňuje ještě dobré jazykové dovednosti, sociálně-komunikativní dovednosti, schopnost sebereflexe a určité charakterové vlastnosti pro výkon této profese.³¹

Důležitou součástí je profesní příprava učitelů v pregraduálním vzdělávání a následné vzdělávání v rámci DVPP. Je nezbytné uvést, kdo bývá pověřen výukou FG na základních školách. V příští kapitole interpretuji, kdo nejčastěji vyučuje FG z výsledků České školní inspekce (dále jen ČŠI). V závislosti na to jsou v kapitole 3.3 popsány možnosti vzdělávání studentů pedagogických fakult na výuku FG. Kapitola 3.4 dále popisuje možnosti dozdělávání učitelů v rámci DVPP.

3.2 Učitel finanční gramotnosti

Ředitelé základních škol pověřují učitele výukou finanční gramotnosti na základních školách. Z tematické zprávy od ČŠI je dílčím způsobem zřejmé, komu je uložena povinnost finančně vzdělávat žáky v nižším sekundárním vzdělávání.

V roce 2012/2013 pracovníci ČŠI navštívili 214 škol, z tohoto počtu bylo 56 středních škol a 46 škol pouze s prvním stupněm. V rámci tohoto šetření se ČŠI zaměřila na cíle finanční gramotnosti, personální a organizační souvislosti vzdělávání. ČŠI také ve školách zjišťovala délku doby, kterou problematice finanční gramotnosti věnují. Výraznější rozdíly se především objevovaly v oblasti, jak dlouho se ve škole finanční gramotnost vyučuje. Necelá polovina škol pouze s prvním stupněm uváděla, že se této problematice nevěnují vůbec. Úplné základní školy spolu se středními školami uvedli tento fakt v méně než 10 %.

Co se týče formulace cílů pro rozvoj finanční gramotnosti, byly zjištěny především rozdíly mezi školami pouze s prvním stupněm vzdělávání a ostatními sledovanými školami. Podle této zprávy České školní inspekce z roku 2012/2013 dvě třetiny škol nevěnovaly příliš

---

³⁰ DYTRTOVÁ, Radmila a Marie KRHUTOVÁ. *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada), 2009, str. 37. ISBN 978-80-247-2863-6.

³¹ VAŠUTOVÁ, Jaroslava. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. Brno: Paido, 2004, str. 41. ISBN 80-731-5082-4.

velkou pozornost výuce finanční gramotnosti a nebyl vedením školy pověřen žádný pracovník její výukou.

Školy, které uvedly, že se výukou finanční gramotnosti zabývají, tak byl povětšinou vyučujícím finanční gramotnosti učitel matematiky či ředitel školy. Ostatní školy, které se věnovaly výuce finanční gramotnosti méně než 5 let uváděly skutečnost, že je finanční gramotnost vyučována učiteli matematiky (37 %), vyučujícími jiné aprobace mimo matematiku a občanskou výchovu (14 %) či řediteli škol (10 %). Čtvrtina škol uvedla, že nebyl uveden žádný pracovník pro výuku této problematiky.

Dalším předmětem zkoumání bylo jakým způsobem je výuka realizována ve smyslu, zda je součástí již stávajícího předmětu, anebo byl pro výuku FG vytvořen nový samostatný předmět. 89 % škol uvedlo, že je finanční gramotnost realizována jako součást stávajícího vyučovacího předmětu. Jako samostatný předmět ji zaváděly spíše úplné základní školy, avšak i zde se objevovalo pouhých 10 %. Výuka byla také realizována jinými způsoby, kromě zařazení do jiného předmětu či vytvoření nového předmětu školy začlenily výuku FG formou soutěží či her, tuto skutečnost uvedlo 30 % škol. Odlišná situace se objevila na středních školách, kde bývá často pozván externí pracovník na přednášku či školy navštíví finanční instituce za účelem vzdělávání.

V této zprávě se také můžeme dočíst, že učitelé finanční gramotnosti využívají různé metody při výuce FG. V tematické zprávě se uvádí, že nejčastější metodou je řešení úloh z běžného života. Většina škol také využívá více než jednu metodu. Jedná se například o skupinovou výuku, didaktické hry, návštěvy finančních institucí či inscenační metody. Využívání těchto metod je závislé na tom, který pracovník je pověřen výukou finanční gramotnosti. Došlo k zjištění, že tam kde je odborníkem zvolen učitel občanské výchovy či základů společenských věd, jsou více využívány inscenační metody či skupinová práce oproti učitelům s jinou aprobací.

V závěru této zprávy věnující se finanční gramotnosti je také zmiňována metodická podpora. Pracovníci ČŠI rovněž zkoumali, zda učitelé absolvovali jakoukoliv formu DVPP. Ve více než dvou pětinách bylo uvedeno, že se žádný z učitelů nezúčastnil takové formy vzdělávání. Situace však byla odlišná v závislosti na typech škol. Nejméně učitelů, kteří

absolvovali DVPP se nacházelo na neúplných ZŠ pouze s 1. stupněm. Nejvíce se v této oblasti dovzdělávali učitelé na středních školách. V poslední řadě je nutné zmínit také zjištění, že více než dvě třetiny škol uvedly důležitost působení rodiny na děti v oblasti financí.³²

Tato kapitola objasnila, kdo bývá pověřen výukou finanční gramotnosti na základních školách. Tematická zpráva od ČŠI nám poodhalila také způsoby realizace výuky FG na základních školách a zda se učitelé finančně dovzdělávají. Rovněž nám poukazuje na skutečnost, že učitelé vidí důležitost předávání informací z oblasti financí od rodičů směrem k dětem. Je důležité učitele připravit na výuku FG, proto jsou v kapitole 3.3 a 3.4 uvedeny možnosti vzdělávání pro učitele FG. V následující kapitole budou představeny možnosti finančního vzdělávání studentů na vysokých školách. Kapitola je především zaměřena na možnosti vzdělání na pedagogických fakultách v ČR. K pregraduálnímu vzdělávání se rovněž váže i DVPP, se kterým se učitelé v průběhu své praxe zaručeně setkají. O možnostech DVPP v oblasti finančního vzdělávání pojednává kapitola 3.4.

3.3 Finanční vzdělávání na vysokých školách

V případě výuky finanční gramotnosti je nutné, aby také vysoké školy reagovaly na změny v rámcových vzdělávacích programech a aktualizovaly tak obsah předmětů a mohly tak dostatečně připravit učitele do praxe. V současné době výuku finanční gramotnosti doprovází určité nejasnosti v zařazení finančního vzdělávání do konkrétního předmětu.

Finanční vzdělávání na základních školách bývá také zařazeno do výuky společenských věd či občanské výchovy. Do této výuky je také zařazena výuka ekonomie, jež je tematicky velmi blízká. Bylo by vhodné, aby vysoké školy reagovaly a začlenily do přípravy budoucích učitelů občanské výchovy a společenských věd výuku finančního vzdělávání.

V minulých letech, kdy nebyla věnována finanční gramotnosti taková pozornost jako v současnosti, neprobíhalo vzdělávání učitelů v této oblasti. Učitelé byli nuceni pracovat na

---

³² Česká školní inspekce: *Tematická zpráva: Podpora rozvoje matematické, finanční a čtenářské gramotnosti*. [online]. Listopad 2013, s. 22-25. [cit. 10.02.2021]
Dostupné z: http://www.csicr.cz/html/TZ2013_Podpora_rozvoje_gram/html5/index.html?&locale=CSY&pn=25

rozvoji svých znalostí a dovedností v tomto vědním oboru, aby dokázali poskytnout žákům srozumitelnou formou informace v oblasti FG. V následující kapitole se zaměřím na možnosti vzdělání a přehled disciplín, které obsahují finanční vzdělávání v pregraduální přípravě budoucích učitelů na základě veřejně dostupných informací na webových stránkách fakult.

V současnosti je možné studovat **společenské vědy** na následujících univerzitách v České republice:

Univerzita Palackého nabízí bakalářské studium na Pedagogické fakultě. Jedná se o obor Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání. Během studia se studenti setkají s předmětem Člověk a hospodářství. Cílem tohoto předmětu je seznámení se základními termíny a principy z ekonomie. V navazujícím magisterském studiu si studenti mohou vybrat samostatný předmět (kat. B), který se nazývá Finanční gramotnost a přímo se zabývá problematikou finančního vzdělávání. Studenti by měli být po absolvování předmětu schopni aplikovat problematiku finanční gramotnosti v praxi. V rámci předmětu je demonstrován význam a aktuálnost výuky finanční gramotnosti.

Masarykova univerzita rovněž nabízí studium na Pedagogické fakultě v oboru Občanská výchova a základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání. Ve 3. ročníku bakalářského studia se studenti setkají s předmětem Ekonomie pro pedagogy, který se vyučuje v 5. a 6. semestru. Seznamuje je s dějinami ekonomie, základními ekonomickými pojmy, principy a směry. Navazující magisterské studium pokračuje na Filozofické fakultě v oboru Občanská výchova pro základní školy. V průběhu studia se však již nesetkají s žádným předmětem ekonomie. Z toho lze vyvodit, že není kladen důraz na finanční vzdělávání budoucích učitelů.

Univerzita Hradec Králové nabízí studium společenských věd v oboru Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání. Jedná o se bakalářský studijní program, během něhož musí studenti absolvovat v jednom semestru předmět Základy ekonomie. V navazujícím magisterskému studiu není nabízen žádný předmět vztahující se k této oblasti FV.

Studium základů společenských věd nabízí také Ostravská univerzita, avšak na Filozofické fakultě. Po absolvování bakalářského studijního programu se předpokládá pokračování v navazujícím magisterském programu, po jehož absolvování bude jedinec vybaven pro pedagogické působení. V rámci studia se studenti setkají s předmětem Dějiny ekonomických teorií, kde seznamuje se základními ekonomickými teoriemi a pojmy, nikoliv s finanční gramotností. V navazujícím magisterském studiu čeká studenty předmět

Aplikovaná ekonomie, který poukazuje na současné ekonomické a politické problémy. Podle sylabu předmětu je uvedeno, že rozvíjí „ekonomickou gramotnost“ studentů v rámci výukových standardů středních škol a gymnázií.

Poslední zmíněnou univerzitou je Univerzita Karlova, která v rámci studia na Pedagogické fakultě v oboru Společenské vědy se zaměřením na vzdělávání nabízí ve dvou semestrech předmět Ekonomie I a Ekonomie II, který rovněž poskytuje základní vědění z této oblasti obohacené o finanční gramotnost. Zakončení předmětu spočívá ve vypracování seminární práce, jež se orientuje na základy finanční gramotnosti. V sylabu je rovněž uvedena doporučená literatura, která může studenty obohatit o znalosti z této oblasti, které jsou nezbytné pro výuku finanční gramotnosti. Během navazujícího magisterského studia si mohou zapsat povinně volitelný předmět Ekonomie.

S finančním vzděláváním se však mohou také setkat studenti jiných oborů na pedagogických fakultách. Například při studiu matematiky se často setkají s předměty jako je finanční matematika, která uvádí studenty vysokých škol do problematiky a připravuje jim základ pro výuku FG.

3.4 Další vzdělání pro učitele v oblasti finančního vzdělávání

DVPP neboli další vzdělávání pedagogických pracovníků představuje dozdělování v průběhu výkonu jejich profese. V pedagogickém slovníku se uvádí dvě objasnění tohoto pojmu. Jedná se o pomyslnou povinnost každého učitele, aby v průběhu své profese obnovoval, upevňoval a doplňoval svou kvalifikaci. Druhou možností je zvyšování kvalifikace tam, kde podmínky a druhy vzdělávání stanovuje MŠMT. Další vzdělávání učitelů je realizováno na pedagogických fakultách v České republice či soukromými organizacemi. Průběžné vzdělávání se uskutečňuje na vysokých školách, v zařízeních určených pro další vzdělávání učitelů či v jiných zařízeních, kterým je udělena akreditace. Poslední možností je samostudium učitelů. Toto vzdělávání probíhá v rámci kurzů, seminářů či projektů.

Kvalifikační vzdělávání se uskutečňuje ve formě doplňujícího studia, rozšiřujícího studia či specializačního studia.³³

Kurzy, semináře či projekty jsou pro učitele jednou z možností, jak si rozšířit znalosti z oblasti finančního vzdělávání. Tyto vzdělávací aktivity mohou pomoci se lépe orientovat v této problematice a přinést učitelům nový pohled na výuku finanční gramotnosti. V rámci těchto vzdělávacích aktivit je možné získat také velké množství materiálů, které učitelům vypomůžou při výuce.

Jako první si zmíníme společnost Yourchance o.p.s., která založila projekt *Finanční gramotnost do škol*. V rámci tohoto projektu jsou nabízeny akreditované kurzy DVPP. Tyto kurzy jsou určeny pro učitele na 1. i 2. stupni, pro učitele na středních školách. Všechny kurzy vychází ze standardů finanční gramotnosti a připraví učitele na výuku v této oblasti. Učitelům budou poskytnuty výukové materiály, které mohou použít do své výuky. Tato společnost vytvořila projektový den pro učitele, během něhož si osvojí realizaci projektových dnů. Na webových stránkách mají uvedeny odkazy na webináře, které pomohou učitelům v rozvoji znalostí.³⁴

Kurz nabízen společností Infra s.r.o. probíhá prostřednictvím modelových aktivit, které poslouží k vyzkoušení reálné vyučovací hodiny na základní škole. Zaměřuje se na pět základních okruhů zabývajících se penězi, nákupem, příjmy, výdaji a bankovními službami. Po absolvování tohoto semináře zůstanou učitelům podpůrné materiály.³⁵

Společnost AISIS, z. ú pořádá vzdělávání pro učitele 1. i 2. stupně ZŠ – *Úvod do finančního vzdělávání pro pedagogické sbory*. Jedná se o akreditované semináře MŠMT, které jsou kvůli aktuální epidemiologické situaci pozastaveny. Semináře se zaměřují na metodiku finanční gramotnosti či na zvýšení osobní finanční gramotnosti učitelů. Společnost AISIS má pro učitele zpracovanou metodiku, knihu a pracovní listy, se kterými pracují. Tento metodický seminář finanční gramotnosti napomáhá učitelům propojovat výuku FG s jinými

---

³³ PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013, str. 44. ISBN 978-80-262-0403-9.

³⁴ DVPP – FG do škol. Finanční gramotnost do škola a podnikavost [online]. Copyright © 2021 FG do [cit. 31.01.2021]. Dostupné z: <http://www.fgdoskol.cz/pro-skoly/dvpp/>

³⁵ Metody pro rozvoj finanční gramotnosti | kurzy.infracz.cz. Vzdělávání pedagogů INFRA, s.r.o. (DVPP) [online]. Copyright © 2021 INFRA, s.r.o. [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://kurzy.infracz.cz/kurzy/metody-pro-rozvoj-financi-gramotnosti/>

vyučovanými předměty. Časová dotace těchto seminářů je různorodá, především se jedná o jednodenní s časovou dotací 8 hodin. Záleží na společné domluvě školy se společností. Další možností jsou projektové dny, kde jsou učitelům představeny možnosti, jak si připravit projektový den s tematikou FG pro žáky.³⁶

Kurzy nabízí Národní pedagogický institut, který má v nabídce pestrou škálu vzdělávacích akcí. Většina kurzů má 8hodinovou či 16hodinovou dotaci a všechny jsou akreditovány MŠMT. Vzdělávací program *Hravě k finanční gramotnosti* se zaměřuje na využití her v běžné výuce a jak pomocí nich rozvíjet finanční gramotnost u žáků zábavnou formou.³⁷

Vzdělávání pro učitele nabízí také společnost ABC finančního vzdělávání, která pro učitele nabízí dvě možné varianty kurzů. Jedná se o kurz *FG srozumitelně a bez překážek*. Jedná se o dvoudenní kurz, který pojednává o osmi klíčových oblastech jako jsou peníze a čas, ceny a slevy, inflace, půjčky a investování, bydlení a zajištění na stáří. Druhou variantou je *Hra ve výuce*, která učitelům poskytne základy a znalosti hry Peníze navíc a FinGR play. Názorně a srozumitelně seznamuje učitele s problematikou FG.³⁸

Kurzy pro učitele jsou nabízeny také v rámci univerzit a jejich center pro celoživotní vzdělávání. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem nabízí *Finanční gramotnost pro učitele* v rámci programu celoživotního vzdělávání. Cílem 30hodinového kurzu je vybavit učitele kompetencemi v oblasti financí.³⁹

Centrum celoživotního vzdělávání v Olomouci nabízí kurz s názvem *Výchova k podnikavosti*, jehož časová dotace je 40 hodin. Cílem je seznámit učitele s problematikou výchovy k podnikavosti. V rámci kurzu se seznámí s projektovými metodami pro rozvoj podnikavosti a didaktickými hrami na podporu rozvoje v této oblasti. V obsahu tohoto kurzu

---

³⁶ Seminář pro sborovnu – Zodpovědně s penězi. Zodpovědně s penězi [online]. Copyright © 2014 [cit. 14.02.2021]. Dostupné z: <http://www.zodpovednespenezi.cz/seminar-pro-sborovnu/>

³⁷ Vzdělávací programy – Hravě k finanční gramotnosti. NIDV – Národní institut dalšího vzdělávání [online]. Copyright © NIDV 2019 [cit. 14.02.2021]. Dostupné z: https://www.nidv.cz/vzdelavaci-programy/6017-hrave-k-financni-gramotnosti?site_id=1

³⁸ ABCFV.CZ - finanční vzdělávání a finanční gramotnost. Kurzy pro pedagogy [online]. Dostupné z: <http://www.abcfv.cz/proskoly/kurzy-pro-pedagogy/>

³⁹ Finanční gramotnost pro učitele – Pedagogická fakulta UJEP. [online]. Dostupné z: <https://www.pf.ujep.cz/cs/2921/financni-gramotnost-pro-ucitele>

můžeme nalézt praktické cvičení, během něhož účastníci vymyslí na škole spolu s žáky podnikatelský záměr.⁴⁰

Další možností z nabídky centra celoživotního vzdělávání je webinář na téma *Metody pro rozvoj finanční gramotnosti*, který představí modelové aktivity spojené s tématy FG. Tímto webinářem provází Mgr. Lukáš Javorek, který se zabývá inovativními metodami ve vzdělávání. Na svých webových stránkách nabízí možnost seminářů pro učitele 1. a 2. stupňů základních škol.⁴¹

Seminář Finanční gramotnost od Katedry matematiky a didaktiky matematiky Univerzity Karlovy je určitý vhled pro učitele do oblasti finančního vzdělávání. Je rozdělen do 3 modulů a je akreditován MŠMT. První modul se zabývá vymezením základních pojmů FG a FV. Dále se zabývá metodikou výuky finanční gramotnosti. Ve druhém modulu se účastníci setkají se slovními úlohami a jak pomocí nich můžeme rozvíjet finanční gramotnost. Poslední modul nastiňuje rozhodovací procesy v praktických situacích.⁴²

Jiné pojetí připravila Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, která má v rámci DVPP vypsán program, jež umožňuje získat kvalifikaci pro výuku výchovy k finanční gramotnosti. Tento program je realizován v průběhu tří semestrů s časovou dotací 259 hodin.⁴³

Finanční vzdělávání nabízejí školám také bankovní instituce. Česká spořitelna v současné situaci skrze epidemiologickou situaci nemá vypsány žádné kurzy pro učitele. ČSOB poskytuje bezplatnou výuku v rámci dvou bloků, které jsou po 5 vyučovacích hodinách. Tyto hodiny jsou vhodné pro učitele 2. stupně a středních škol. Tento program je rovněž akreditován MŠMT. Učitelé se seznámí s teoretickou částí a posléze jim je představena i praktická část, kde je vše realizováno interaktivní formou. Tento vzdělávací

---

⁴⁰ Kurz: Výchova k podnikavosti – Centrum celoživotního vzdělávání – Univerzita Palackého v Olomouci – Pedagogická fakulta [online]. Copyright © 2021, Centrum celoživotního vzdělávání [cit. 04.02.2021]. Dostupné z: <https://ccv.upol.cz/kurzy-detail/306>

⁴¹ Metody pro rozvoj finanční gramotnosti – Centrum celoživotního vzdělávání – Univerzita Palackého v Olomouci – Pedagogická fakulta [online]. Copyright © 2021, Centrum celoživotního vzdělávání [cit. 04.02.2021]. Dostupné z: <https://ccv.upol.cz/kurzy-detail/469>

⁴² Finanční gramotnost – Kurzy pro učitele. Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy [online] [cit. 04.02.2021]. Dostupné z: <http://kurzyprocitele.pedf.cuni.cz/index.php/course/financni-gramotnost/>

⁴³ DVPP – Učitelství výchovy k finanční gramotnosti pro ZŠ – Pedagogická fakulta JU [online]. Copyright © 2016 [cit. 04.02.2021]. Dostupné z: https://www.pf.jcu.cz/education/department/czv/dvpp-fin_gram_zs.php

program je rozdělen na následující oblasti: peníze, ČNB, moderní technologie, rozpočet a finanční produkty.

Raiffeisenbank má vytvořen portál *zlatka.in*. Z vlastního průzkumu bylo zjištěno, že v současné době nemají připravená žádná školení pro učitele, avšak vyvíjejí metodiku a vzdělávací lekce pro děti, kde by přímo do výuky dorazil odborník a seznámil je s konkrétním tématem. Komerční banka má v současné situaci omezeny veškeré aktivity. Finančnímu vzdělávání škol se věnují vybrané pobočky, kde je možné konzultovat požadavek s vedením konkrétní pobočky.

V této kapitole jsem se soustředila na objasnění pojmu učitel a následně na jeho profesní přípravu. Představila jsem možnosti vzdělávání v oblasti FV, které nabízí vysoké školy budoucím učitelům společenských věd v průběhu studia na vysoké škole. Následně byly uvedeny možnosti DVPP, které mohou učitelé využít v průběhu své učitelské profese, aby získaly znalosti a dovednosti a určitý vhled do výuky finanční gramotnosti. Jedná se pouze o zlomek nabídky DVPP. Ti mohou využívat i jiné možnosti pro prohloubení znalostí a dovedností. Jedná se o webináře, metodické příručky, publikace a jiné materiály, které jsou dostupné na internetových stránkách. Další možností je zapojení škol do projektů, které jsou nabízeny přímo pro studenty. Ve výzkumné části budou zjišťovány metody a formy vzdělávání k rozvoji finanční gramotnosti učitelů.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

V teoretické části bakalářské práce byly popsány základní pojmy vztahující se k finančnímu vzdělávání a připravenosti učitelů na základních školách. Ve výzkumném šetření se zaměřím na konkrétní zkušenosti jednotlivých učitelů. Zejména na jejich profesní připravenost, jakým způsobem se připravují na výuku FG a zda se v této oblasti dovzdělávali či dovzdělávají. Z toho důvodu bylo vybráno tzv. kvalitativní výzkumné šetření. Ve výzkumném šetření chci rozkrýt možnosti připravenosti učitelů, proto se více vybízelo zvolit kvalitativní šetření s metodou polostrukturovaného rozhovoru.

4.1 Vymezení kvalitativního šetření

S ohledem na cíl výzkumného šetření, kterým chceme vymežit dostupné možnosti přípravy učitelů základních škol ve finanční gramotnosti a analyzovat jejich aktuální připravenost na výuku finanční gramotnosti, bylo vybráno kvalitativní šetření, díky kterému je možno získat hloubkový popis jednotlivých případů. Kvalitativní výzkum neposkytuje pouze informace na povrchu, ale odhaluje podrobnosti výzkumného problému.

„Kvalitativní přístup je proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů založený na hlubokých datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu. Záměrem výzkumníka provádějícího kvalitativní výzkum je za pomoci celé řady postupů a metod rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé chápou, prožívají a vytvářejí sociální realitu.“⁴⁴

Kvalitativní výzkum může být prováděn různými způsoby. Není přesně stanoven postup, jakým má být prováděn. Výzkumník vybere výzkumné téma a určí základní výzkumné otázky. Kvalitativní výzkumné šetření je možné v průběhu přizpůsobovat tzn., že výzkumník může otázky v průběhu výzkumu doplňovat.

---

⁴⁴ ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. str. 17. ISBN 978-80-262-0644-6.

Hendl zmiňuje, že kvalitativní výzkum je popisován jako pružný typ výzkumu. V průběhu výzkumu nevznikají pouze výzkumné otázky, ale také hypotézy a případná rozhodnutí, jak pokračovat a modifikovat výzkumný plán. Výzkumník pracuje přímo v terénu, kde získává a vyhledává všechny informace, které mu pomohou k analýze a osvětlení výzkumných otázek. Sběr dat a následná analýza zabere delší časový interval. Výzkumník vybírá dle svého uvážení jedince či místa, jež bude pozorovat.⁴⁵

Pro výzkumné šetření byly stanoveny 4 základní výzkumné otázky, díky kterým se snažíme objasnit cíl práce. Zaměříme na zkušenosti učitelů základních škol. Zajímat mě především bude to, zda již během svého studia na vysoké škole přišli do styku s výukou finanční gramotnosti, či jak se v této oblasti dovzdělávali a dovzdělávají. Dále se zaměříme na to, jakými způsoby probíhá jejich příprava na výuku, jaká je náročnost této přípravy, v čem spočívá. Další výzkumná otázka se zaměřuje na důležitost výuky FG na ZŠ. V poslední řadě se zaměřím na podmínky pro učitele ze strany školy, zda např. učitelům umožňuje dovzdělávání v oblasti FG.

Pro toto výzkumné šetření byla vybrána metoda rozhovoru, pomocí níž jsem chtěla provést osobní setkání s jednotlivými učiteli na základních školách, avšak v závislosti na epidemiologické situaci nebylo možné provést výzkumné šetření tímto způsobem. Jedná se o polostrukturovaný rozhovor, díky němuž bylo možné otázky modifikovat v závislosti na odpovědích jednotlivých respondentů.

Strukturovaný rozhovor můžeme definovat následovně. Jedná o metodu získávání dat v rámci kvalitativního výzkumu. Pro strukturovaný rozhovor jsou formulovány jednotlivé otázky, na které znají respondenti odpověď.⁴⁶

Šafránková definuje interview jako výzkumnou metodu, která spočívá na vzájemné komunikaci a interakci mezi výzkumníkem a respondenty. Uvádí, že je důležité navodit

---

⁴⁵ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012, str. 49-51. ISBN 978-80-262-0219-6.

⁴⁶ Tamtéž str. 173

příjemnou atmosféru v průběhu tohoto rozhovoru, aby si výzkumník získal důvěru respondenta. Zmiňuje také důležitost výběru místa, kde se bude rozhovor uskutečňovat.⁴⁷

Podle Švaříčka je rozhovor nejčastěji používanou metodou sběru dat v kvalitativním výzkumu. Pomocí rozhovoru může výzkumník zachytit výpovědi v přirozené podobě, což je jedním z hlavních principů tohoto typu výzkumu.⁴⁸

V polostrukturovaném rozhovoru si výzkumník předem připraví osnovu základních otázek a flexibilně reaguje na základě odpovědí jednotlivých respondentů. Stojí na pomezí se strukturovaným a nestrukturovaným rozhovorem. Díky polostrukturovanému rozhovoru se může výzkumník doptávat a odkrývat nové a nečekané informace.

4.2 Cíle výzkumného šetření

Cílem výzkumného šetření **vymežit dostupné možnosti přípravy učitelů základních škol ve finanční gramotnosti a analyzovat jejich aktuální připravenost na výuku finanční gramotnosti**. V teoretické části práce jsem pojednávala o jednotlivých možnostech pregraduálního vzdělávání učitelů a možnostech DVPP. Z odpovědí učitelů by mělo být jasné, zda využívají možnosti DVPP a zda se sami chtějí do vzdělávat v této problematice. Byly stanoveny následující výzkumné otázky, které dopomáhají k zjištění cíle. Otázky výzkumného šetření zní následovně:

Výzkumná otázka č. 1: Jak probíhá příprava učitelů na výuku finanční gramotnosti?

Na základě výzkumné otázky č. 1 byly vytvořeny základní otázky do polostrukturovaného rozhovoru. V úvodu rozhovoru bylo nezbytné získat základní informace o učitelích, proto byly zařazeny obecné otázky o studiu na vysoké škole a délce působení v učitelské praxi. Výzkumná otázka č.1 se zabývá přípravou učitelů, kteří jsou pověřeni výukou FG, proto jsem se zaměřila především na jejich vzdělání na vysoké škole či na

---

⁴⁷ ŠAFRÁNKOVÁ, Dagmar. *Pedagogika. 2.*, aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing. Pedagogika (Grada), 2019, str.143. ISBN 978-80-247-5511-3.

⁴⁸ ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. str. 159-160. ISBN 978-80-262-0644-6.

vzdělávací semináře/kurzy v rámci DVPP. Nesmím opomenout jiné metody, formy a způsoby získávání znalostí, kterými prohlubují znalost této problematiky. Také jsem se dotazovala, zda by se učitelé zúčastnili kurzu k prohloubení odborné kvalifikace.

- *Na jaké vysoké škole jste studoval/a? Jakou máte vystudovanou aprobaci? Jak dlouho působíte v učitelské praxi?*
- *Setkal/a jste se při studiu na vysoké škole s finančním vzděláváním/finanční gramotností? Pokud ano, jak tato výuka probíhala?*
- *Seznámil/a jste se s nějakými odbornými publikacemi, metodickými příručkami? Či jste navštívil/a vzdělávací seminář, kurz v rámci DVPP?*
- *Jakými jinými formami, metodami, způsoby prohlubujete své znalosti a zkušenosti z FG?*
- *Jakého kurzu či formy DVPP byste se zúčastnil/a k prohloubení odborné kvalifikace učitele pověřeného výukou FG?*

Výzkumná otázka č. 2: Jaká je náročnost této přípravy a v čem spočívá?

Výzkumná otázka č.2 pojednává o náročnosti přípravy na výuku FG, dále jsem se zaměřila v čem samotná příprava učitelů spočívá a zda ji vnímají jako náročnější oproti jiným vyučovaným předmětům. Bylo nezbytné se také dotázat na fakt, zda i samotnou výuku finanční gramotnosti považují za náročnější.

- *Jakým způsobem se na výuku připravujete? V čem tato příprava spočívá?*
- *Jak je pro Vás příprava náročná? Připadá Vám náročnější oproti jiným vyučovaným předmětům? Pokud ano, v čem vyhodnocujete náročnost?*
- *Považujete samotnou výuku tématu (FG) za náročnou? Respektive náročnější oproti jiným vyučovaným předmětům? Pokud ano, v čem vyhodnocujete náročnost?*

Výzkumná otázka č. 3: Považují učitelé za důležité vyučovat finanční gramotnost?

Na výzkumnou otázku č. 3 mají zodpovědět níže vypsané otázky rozhovoru dotazující se na důležitost zařazení FG do rámcových vzdělávacích programů a školních vzdělávacích programů. V otázkách rozhovoru byla obsažena také otázka, která se jednotlivých učitelů dotazovala, jakým způsobem by více podpořili FV na základních školách.

- *Považujete za důležité, aby byla výuka finanční gramotnosti zařazena do RVP a školního vzdělávacího programu na 2. stupni ZŠ? Pokud ano, tak v čem spatřujete důležitost výuky FG?*
- *Měl by podle Vás být kladen větší důraz na výuku FG? A případně proč?*
- *Jak byste více podpořil/a finanční vzdělávání na základních školách?*

Výzkumná otázka č. 4: Jak probíhá příprava na celé škole a jaké vytváří škola podmínky pro učitele?

Poslední výzkumná otázka č.4 se zaměřuje na podmínky, které vytváří základní školy pro výuku finanční gramotnosti a také jaké podmínky vytváří pro samotné učitele. Pomocí níže vypsáných otázek rozhovoru chceme zjistit, zda škola podporuje dozdělování učitelů v oblasti FV a jaký prostor vytvořila pro výuku FG, zda umožnila vytvoření nového předmětu či výuku zařadila do již stávajícího předmětu. Zajímá nás také jakým způsobem hodiny FG probíhají.

- *Jaký prostor (organizačně) vytváří škola pro výuku FG?*
- *Jakým způsobem probíhají hodiny zaměřené na finanční gramotnost?*
- *Jaké podmínky pro Vás vytváří škola? Umožňuje Vám další dozdělování v této oblasti?*

V této kapitole jsem představila 14 základních otázek výzkumného šetření. Tyto otázky, které tvoří podklad pro polostrukturovaný rozhovor s jednotlivými učiteli mají pomoci objasnit cíl práce, který má za úkol vymezit dostupné možnosti přípravy učitelů základních škol ve finanční gramotnosti a analyzovat jejich aktuální připravenost na výuku finanční gramotnosti. Následující kapitola nastíní, jakým způsobem probíhal sběr dat a realizace tohoto výzkumného šetření. Poté v kapitole 4.4 podrobněji představím výzkumný soubor.

4.3 Sběr dat a realizace výzkumného šetření

V závislosti na epidemiologické situaci nebylo možné provést rozhovory prostřednictvím osobního setkání, proto byla vybrána on-line platforma, která umožnila uskutečnění rozhovorů s jednotlivými učiteli. Rozhovory byly nahrávány a poté přepisovány. Samotné rozhovory se uskutečnily v rozmezí 2 týdnů a jejich časový rozsah činil kolem 30 minut. Jak již bylo zmíněno v závislosti na stávající situaci spojené s COVID – 19 bylo nutné vše provést v on-line prostředí. S jednou respondentkou a dalšíma dvěma respondenty nebyl

rozhovor uskutečněn z důvodu jejich pracovního vytížení a časové nedostupnosti. Přepisy jednotlivých rozhovorů jsou součástí příloh.

Samotné oslovování respondentů probíhalo prostřednictvím e-mailové komunikace s jednotlivými základními školami. Bylo osloveno přes 50 základních škol ve Zlínském kraji. I přes malý zájem bylo vybráno 8 učitelů základních škol, kteří se účastnili na tomto výzkumném šetření. Každoročně jsou školy oslovovány za účelem účasti na podobných výzkumných šetřeních. Nezájem ze strany učitelů či vedení škol je nejspíše odůvodněn časovou náročností a v současné době také komplikacemi z důvodu pandemie COVID – 19.

Všichni respondenti byli seznámeni s podmínkami výzkumného šetření, byla zaručena anonymita jednotlivých účastníků. Dále jim bylo umožněno se v případě zájmu seznámit s výsledky tohoto výzkumného šetření.

4.4 Výzkumný soubor

Výzkumného šetření se zúčastnilo 8 učitelů. Všichni zúčastnění učitelé působí na základních školách ve Zlínském kraji. Do výzkumného šetření se zapojilo 8 žen, měli se zúčastnit také dva respondenti, avšak z časových důvodů nemohli poskytnout informace pro toto výzkumné šetření. Z důvodu zaměření kvalitativního šetření se u každé z nich se objevuje jiná aprobace a délka působnosti v praxi, z toho lze vyvodit, že výběr respondentek pro toto výzkumné šetření byl záměrný, abych získala ucelený náhled na danou problematiku a lépe dokázala objasnit jejich připravenost na výuku finanční gramotnosti.

První respondentkou je paní učitelka a zároveň ředitelka školy Dagmar, její vystudovanou aprobací je učitelství pro 1. stupeň a tělesná výchova na Masarykově univerzitě v Brně. V pedagogické praxi působí okolo 30 let.

Druhou respondentkou je paní učitelka Eva. Studovala na Univerzitě Tomáše Bati a v pedagogické praxi působí 16 let. Jejím studijním oborem byl Marketing a management a dále má vystudovaný anglický jazyk.

Třetí respondentkou pro výzkumné šetření se stala paní učitelka Kristýna, která čtvrtým rokem učí na základní škole. Má vystudovanou Masarykovu univerzitu v Brně, přesněji dějepis společně se společenskými vědami.

Paní učitelka Jana je čtvrtou respondentkou výzkumného šetření. Vystudovanou má aprobaci český jazyk společně s občanskou výchovou na Univerzitě Palackého v Olomouci. Délka působení v pedagogické praxi je 36 let.

Pátou respondentkou se stala paní učitelka Pavlína, která soustavně v pedagogické praxi působí zhruba 18-19 let. Má vystudovanou Univerzitu Jana Evangelisty Purkyně, dnešní Mendelovu univerzitu. Přesněji studovala matematiku a fyziku.

Dále se výzkumného šetření účastnila také paní učitelka a zároveň ředitelka školy Kateřina. Ve školství se pohybuje kolem 23 let. Má vystudované učitelství pro 1. stupeň na Pedagogické fakultě Univerzity v Hradci Králové. Je ředitelkou na základní škole pouze s prvním stupněm vzdělání.

Sedmou respondentkou je paní učitelka Yveta, která vystudovala německý jazyk spolu s výchovou k občanství na Univerzitě Palackého v Olomouci. Následně si v rámci celoživotního vzdělávání dostudovávala anglický jazyk. Ve školství se pohybuje necelých 40 let.

Poslední respondentkou je paní učitelka Radka, která v pedagogické praxi působí 11 let. Má vystudovanou Ostravskou univerzitu v Ostravě, přesněji biologii a chemii pro střední školy.

4.5 Analýza připravenosti učitelů FG

Tato kapitola pojednává o rozboru a analýze výzkumného šetření, které bylo realizováno v podobě kvalitativního výzkumu formou polostrukturovaného rozhovoru. Toto výzkumné šetření se zaměřovalo na výpovědi jednotlivých učitelů základních škol, kteří jsou pověřeni výukou FG na základních školách. Cílem výzkumného šetření je vymezit dostupné možnosti přípravy učitelů základních škol ve finanční gramotnosti a analyzovat jejich aktuální připravenost na výuku finanční gramotnosti.

Polostrukturovaný rozhovor obsahoval 14 základních otázek, které byly dle odpovědí jednotlivých respondentů modifikovány či jinak upraveny. Výzkumného šetření se zúčastnilo 8 učitelů. Kompletní přepisy všech rozhovorů je možné nalézt v přílohách č. 3 – č.10 Zjištěné poznatky z rozhovorů byly analyzovány pomocí otevřeného kódování.

Otevřené kódování bývá čteně zastoupeno v kvalitativních výzkumech především pro svoji jednoduchost a účinnost. Kódování můžeme definovat jako operace, které jsou postupně rozebrány na jednotlivé části. Následně dochází k vymezení a pečlivému prostudování všech částí. V závěru je nutné provést porovnání a nalezení souvislostí a rozdílů mezi nimi. Analyzovaný text je tedy potřeba rozdělit na jednotky, kterým je přiřazen kód. Tímto kódem je tedy slovo či krátká fráze, která vypovídá o jevu, který reprezentuje.⁴⁹

Kategorie	Kódy
Příprava učitelů	Setkal/a se s FG na VŠ Nesetkal/a se s FG na VŠ Dovzdělával/a se <ul style="list-style-type: none"> • Odborné publikace, metodické příručky, učebnice • Semináře a kurzy (DVPP) • Jiné metody, formy a způsoby <ul style="list-style-type: none"> ○ Internet ○ Vyhledávání aktuálních informací ○ Vlastní zkušenosti
Náročnost	Shledává náročnější <ul style="list-style-type: none"> • Náročnost časová • Náročnost obsahová • Poutavé pojetí výuky Neshledává náročnější Pro ostatní učitele náročnější

---

⁴⁹ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012, str. 247. ISBN 978-80-262-0219-6.

Důležitost FG	<p>Důležitost zařazení do RVP a ŠVP</p> <p>Větší důraz</p> <ul style="list-style-type: none"> • Prevence • Příprava pro budoucí život <p>Menší důraz</p> <ul style="list-style-type: none"> • Přehlcení informacemi • Složité informace <p>Podpora FV</p> <ul style="list-style-type: none"> • Víc podpořit nemůžu <p>Základy FV musí pocházet z rodiny</p>
Podmínky školy	<p>Vytváří dobré podmínky</p> <p>Podporuje dozdělávání a výuku FG</p>
Podmínky školy	<p>Podporuje FV</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samostatný předmět • Volitelný předmět • V rámci stávajícího předmětu <p>Pojetí výuky</p> <ul style="list-style-type: none"> • Projektová výuka • Hry • Soutěže • Pracovní listy, videa • Propojování s praxí

Tabulka 1 - Kódovací tabulka

4.6 Interpretace výsledků kvalitativního šetření

Následující kapitola interpretuje zjištění v rámci kvalitativního šetření dle výše stanovených výzkumných otázek. Cíl této práce vychází ze 4 výzkumných otázek. Pomocí těchto odpovědí na zvolené výzkumné otázky bude možné naplnit cíl práce.

Interpretace výzkumné otázky č.1

Výzkumná otázka č. 1: Jak probíhá příprava učitelů na výuku finanční gramotnosti?

Kategorie: Příprava učitelů

K začlenění finanční gramotnosti do RVP došlo od 1. 9. 2013. Můžeme tedy říct, že je pro učitele tato problematika ještě stále poměrně nová. Učitelé se museli této změně přizpůsobit a rozšířit tak své vzdělání v této oblasti. Každý z učitelů se však na výuku této problematiky připravuje odlišným způsobem.

Je potřeba také nahlížet na věk učitelů a délce jejich praxe. Dříve se problematika FV na vysokých školách nevyučovala. Je tedy zřejmé, že učitelé s delší pedagogickou praxí nepřišli během svých studií s FG do kontaktu. *„Jsem ročník po revoluci, to se nic takového neučilo.“*

U mladších učitelů už je pravděpodobnější, že s výukou do kontaktu přišli. *„Na vysoké škole byla vyučována makroekonomie a mikroekonomie, vše ale pouze základní pojmy, které jsem v životě v rámci výuky finanční gramotnosti na ZŠ nepoužila.“*

Co se týče přípravy učitelů v rámci DVPP, tak tu lze hodnotit velmi pozitivně. Z výzkumného šetření je zřejmé, že se paní učitelky zúčastnily seminářů/kurzů v rámci DVPP nebo se chtějí dále do vzdělávat v problematice FV. Rovněž uvádějí, že čerpají z různých učebnic, metodických příruček či materiálů, které získaly během těchto dozdělávacích aktivit. V neposlední řadě využívají také jiné metody, formy či způsoby, kterými prohlubují své znalosti. Ve svých odpovědích uváděly např. dohledávání aktualit, především sledují aktuální dění. Respondenti také uvádějí, že čerpají z vlastních životních situací. Nejčastěji využívají k rozšíření znalostí internetové zdroje, které pojednávají o finančním vzdělávání. *„Řekla bych, že momentálně každý pedagog hledá na internetu, aby tak hledal nové informace a inspiraci, jak výuku pojat, i když učí již spoustu let.“*

Učitelé uváděli, že by se zúčastnili DVPP v případě, že by se objevil poutavý a zajímavý seminář/kurz, který by je však neseznamoval s teoretickými poznatky, ale spíše jim představil nové metody ve výuce apod. Dále se také objevila odpověď, že by toto dozdělávání přenechali již mladším kolegům.

Interpretace výzkumné otázky č.2

Výzkumná otázka č. 2: Jaká je náročnost této přípravy a v čem spočívá?

Kategorie: Náročnost

Co se týče přípravy na hodiny FG, tak respondenti ve svých odpovědích zmiňují, že mají již vytvořené podklady pro výuku, které podle potřeby aktualizují. *„Mám zpracovaný systém, svůj tematický plán. Samozřejmě, že mám své přípravy, ale už je za mám za roky připravené a jsou mi blízké.“* Je nutné do hodiny aktualizovat informace, které se v průběhu let mohou změnit, tím pádem dohledávají novinky a zajímavosti. Setkáváme se s odpověďmi, že si připravují své prezentace, pracovní listy či také hry apod. Využívají výuková videa či myšlenkové mapy. U náročnosti přípravy uvádí, že problémovější byly začátky výuky finančního vzdělávání. *„První a druhý rok určitě, měla jsem s tím více práce. Tady jsem se musela na každou hodinu opravdu chystat. Ze začátku to dalo opravdu zabrat.“*

Setkáváme se však také s názorem, že přípravu nevnímají náročněji ba naopak. *„Pro mě to bylo jedno z nejjednodušších témat na přípravu, co jsem zatím zažila.“*

Náročnost výuky nevnímají nijak složitěji oproti jiným vyučovaným předmětům, avšak uvádějí fakt, že ostatní kolegové neradi vyučují tuto problematiku z toho důvodu, že nevěří ve své znalosti a schopnosti předat učivo žákům. *„Určitě bych neřekla, že je náročnější. Každý má svou oblast, které se věnuje. Tím, že mě to zajímá a je mi tato problematika velmi blízká, tak mi náročnější nepříjde.“* Náročnost výuky je však možno shledat v následujícím: *„Každý předmět má svoje specifika. Je třeba sledovat současné trendy, aby se neučilo něco, co dnes už neplatí. Naopak je třeba se snažit zprostředkovat věci, které budou potřeba pro reálný život. V tomto je to náročnější...“*

Interpretace výzkumné otázky č.3

Výzkumná otázka č. 3: Považují učitelé za důležité vyučovat finanční gramotnost?

Kategorie: Důležitost FG

Podle odpovědí dotazovaných můžeme vypožorovat, že výuce finanční gramotnosti přikládají důležitost, avšak každý trochu odlišným způsobem. Setkáváme se s názory, které praví, že finanční gramotnost připravuje žáky praktickým způsobem do jejich dalšího života, seznamuje je se základními pojmy a nastiňuje jim situace, které uplatní v každodenním životě v praxi. *„Je to výborné, užitečné do života pro děti. Já mám pocit, že jim to rozšiřuje a otevírá cesty, aby nepropadly dluhové pasti.“* Důležitost spatřují především v praktické přípravě na život.

Nesetkala jsem se s odpovědí, že by neviděli důležitost v této výuce, avšak v odpovědích se objevil fakt, že na úkor výuky FG dochází k ubírání časové dotace pro jiné předměty, ve kterých vidí učitelé větší důležitost. Také uvádějí, že je potřeba FG do výuky správně zařadit ve smyslu, aby bylo probírané učivo v souladu s kompetencemi žáků na 1. či 2. stupni ZŠ.

Nezbytnost vidí v zajímavém pojetí výuky z důvodu toho, aby upoutali pozornost žáků ve vyučovacích hodinách. *„Mám radost, když vidím, že si to uvědomují v praxi. Musíte to udělat zajímavé.“*

Učitelé zmiňují fakt, že je potřeba získávat základy finanční gramotnosti od rodiny. Pokud rodiče nevedou děti k zodpovědnému chování s penězi, uvádějí, že sami moc nezmůžou. *„Otevřeně, myslím si, že těm dětem to moc nedá, pokud to nepochází z rodiny.“*

Interpretace výzkumné otázky č.4

Výzkumná otázka č. 4: Jak probíhá příprava na celé škole a jaké vytváří škola podmínky pro učitele?

Kategorie: Podmínky školy

Záleží na škole a řediteli školy, jakou váhu bude přikládat výuce finanční gramotnosti. Jak již bylo zmíněno v teoretické části práce, tak z tematické zprávy ČŠI vyplývá, že se finanční gramotnost učí jako samostatný předmět či je začleněna do již stávajícího předmětu. Z odpovědí respondentů je zřejmé, že školy pracují na větším začlenění FG do výuky. Některé z nich již mají vytvořené samostatné povinné předměty či volitelný předmět. Dále bývá výuka FG začleněna do již stávajících předmětů zejména tedy do hodin občanské výchovy, matematiky či zeměpisu.

Další otázka se v polostrukturovaném rozhovoru zaobírala, jakým způsobem probíhají hodiny FG na jednotlivých školách. V odpovědích učitelů se objevuje, že nepracují v běžných učebnách, ale používají např. multimediální či počítačové učebny. Učitelé uváděli, že povětšinou pracují ve skupinkách, ve kterých žáci vypracovávají zadané úkoly. Teoretické předávání informací bývá pouze okrajové, spíše se snaží dětem předat poznatky na reálných či modelových situacích ze života. Snaží se zapojovat žáky do hodin FG zjišťováním zajímavých informací a aktualit v souvislosti s probíraným tématem. Jedním z cílů těchto vyučovacích hodin je také umožnit dětem vyjádřit svůj názor.

V závěru rozhovoru bylo zjišťováno, jaké škola vytváří podmínky pro učitele. Zda jim umožňují další dozdělávání v oblasti FV či je podporuje v projektech, účastech na soutěžích a zda je této výuce nakloněna. Setkala jsem se s velmi kladnými odpověďmi, kde učitelé uvádí, že jim škola vytváří optimální podmínky a podporuje je v tomto vzdělávání dětí. Umožňuje jim účastnit se projektů, soutěží či jim také zakoupí různé pomůcky do výuky jako jsou například hry zaměřené na FG.

4.7 Vyhodnocení výsledků výzkumného šetření

Poslední kapitola této práce je zaměřena na vyhodnocení a shrnutí výsledků výzkumného šetření, jenž bylo realizováno pomocí kvalitativního výzkumu. Výzkum vycházel z předem stanovených výzkumných otázek, které vychází z cíle tohoto šetření.

Cílem bylo vymežit dostupné možnosti přípravy učitelů základních škol ve finanční gramotnosti a analyzovat jejich aktuální připravenost na výuku finanční gramotnosti. Předmětem zkoumání tohoto kvalitativního výzkumu byli učitelé základních škol, kteří jsou pověřeni výukou FG ve Zlínském kraji. Jak již bylo zmíněno v textu práce, tak se výzkumného šetření zúčastnilo 8 učitelů s různými aprobacemi a délkou praxe.

První výzkumná otázka byla zaměřena na přípravu učitelů ve smyslu, zda se během studia setkali s FV nebo se dovzdělávali v rámci DVPP. Učitele uvedli, že se v průběhu studií na vysoké škole většinou neseťkali a tím pádem pregraduální příprava v oblasti FV byla minimální. Učitelé s kratší pedagogickou praxí byli seznámeni jen se základními pojmy ekonomie. Dovzdělávání v této oblasti v minulých letech využívali a bylo pro ně přínosné. Během kurzů či seminářů DVPP jim byly poskytnuty materiály, které využívají do hodin zaměřené na výuku FG. Respondenti si chtějí stále rozšiřovat své znalosti a poznatky v oboru. K tomu jim dopomáhají weby s finanční tematikou či jiné webové portály. Dovzdělávají se také sledováním aktuálního dění. Učitelé by měli zájem se účastnit kurzu DVPP, ale pouze v případě, že by byl poutavý a ukázal jim inspiraci do výuky.

Druhá výzkumná otázka se zaměřila na náročnost přípravy. Učitelé odpovídali, že pro ně byla příprava náročnější v začátcích, kdy si museli připravit veškeré materiály pro výuku. Po zpracování těchto materiálů nevnímají přípravu na výuku FG náročněji oproti jiným vyučovaným předmětům. Uváděli, že překážky nevidí především proto, že je jim oblast FV blízká a zajímají se o aktuální dění v oblasti ekonomie a financí. Čerpají také ze svých vlastních životních zkušeností, které jim umožňují lepší interpretaci probíraného tématu ve výuce. V odpovědích se také objevilo, že pro ostatní učitele, kteří tuto problematiku přímo nevyučují, je tato výuka složitější. Vyhýbají se probírání FG v případě zástupu učitele, který je touto výukou pověřen. Problematika FV se může učitelům nepověřeným výukou FG jevit jako obtížná, a to především z důvodu toho, že je finanční svět dynamický a rychle se proměňující, jak také uvádí Hesová v metodické příručce *Finanční gramotnost ve výuce*.

Podle Hesové je nutností velmi častá aktualizace vzdělávacích obsahů, což může představovat určité komplikace ve smyslu větší časové náročnosti.⁵⁰ Tuto skutečnost si vysvětlují tím, že dříve nebyli učitelé vzděláváni při studiu na vysoké škole v oblasti FG i v současné době dle mého vlastního průzkumu je výuka v této oblasti velmi strohá. To vede k nízké úrovni znalostí ekonomických a finančních pojmů či skutečností. Dle mého názoru je řešením intenzivnější finanční vzdělávání pro budoucí učitele v rámci pregraduálního vzdělávání.

Třetí výzkumná otázka poukázala na fakt, že učitelé vnímají výuku finanční gramotnosti za důležitou. Ačkoliv je této výuce vytyčena pouze malá časová dotace. Snaží se tedy proto vyučovací hodiny využít a dětem předat co nejvíce praktických dovedností do budoucího života. Důležitost především spatřují v tom, aby se děti naučily hospodařit s financemi a tím se tak vyhnuly finančním problémům a dluhovým pastím. Všichni dotazovaní vnímají výuku FG jako důležitou a vidí smysl ve výuce FG na základních školách, uvádí však, že základy finančního vzdělávání musí pramenit primárně z rodiny. Dětem by měly být předávány základy o hospodaření primárně od rodičů a posléze se do toho má zapojit škola. To, že rodina tvoří neodmyslitelnou součást při vytváření vztahu s financemi se můžeme dočíst také v mnoha publikacích. Rodina představuje prostředí, kde se dítě učí základním morálním hodnotám na základě, kterých se staví ke světu i ke všem situacím, se kterými se v průběhu života setká.⁵¹ Ve fungující rodině se dbá na prohlubování vzájemných vztahů, což by mělo následně posilovat sebevědomí dětí a zároveň podporovat odpovědnost za jejich vlastní činy.⁵² To vše by potom mělo v dospělosti vést k zodpovědnému finančnímu rozhodování. Z toho vyplývá, že rodina tvoří neodmyslitelnou součást při finančním vzdělávání dětí a je důležité, aby se na tomto procesu podílela již od útlého věku dětí.

Poslední výzkumná otázka se zaměřila na podmínky škol ve vztahu k finančnímu vzdělávání. Školy se snaží učitele podporovat ve výuce FG. Školou je zpravidla pověřen

---

⁵⁰ HESOVÁ, Alena a Eva ZELENDOVÁ a kolektiv. *Finanční gramotnost ve výuce: Metodická příručka* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, divize VÚP, 2011, str. 8 [cit. 2021-03-20]. ISBN 978-80-86-856-76-6. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/vystupy/financi-gramotnost-ve-vyuce>

⁵¹ EYRE, Linda a Richard M. EYRE. *Jak naučit děti hodnotám*. Vyd. 2. Praha: Portál. Rádcí pro rodiče a vychovatele, 2007, str. 11. ISBN 978-80-7367-275-1.

⁵² PLAŇAVA, Ivo a Richard M. EYRE. *Manželství a rodiny: struktura, dynamika, komunikace*. Vyd. 2. Brno: Doplněk. Rádcí pro rodiče a vychovatele, 2000, str. 201. ISBN 80-723-9039-2.

jeden učitel, který se věnuje této problematice. Setkali jsme se s různými odpověďmi, jaký je organizačně vyčleněn čas pro výuku FG. Na 1. stupni je výuka realizována spíše okrajově a je zakomponována do vyučovaných předmětů. Školy vyčleňují část školního roku výuce FG v rámci již stávajícího předmětu, případně vytvářejí volitelný předmět. Možností je také vytvoření samostatného předmětu. Hodiny bývají pojaty spíše projektovou formou či formou her. Nejedná se o klasické pojetí výuky. Učitelé dbají na to, aby žákům předávali informace hravou a poutavou formou. Respondenti uvedli, že jim školy umožňují další dovzdělávání a podporují je ve výuce FG na základních školách. Školy jsou také nakloněny účastem na projektech či soutěžích. Celkově tedy podmínky pro FV na základních školách hodnotíme jako pozitivní, jelikož se snaží učitelům umožnit dovzdělávat a rozšiřovat výuku FG.

Co se týče porovnání s tematickou zprávou od ČŠI z roku 2012/2013 je zřejmé, že jsou výukou pověřováni učitelé matematiky, občanské výchovy či ředitelé škol. V tomto výzkumném šetření se objevily také další aprobace učitelů například biologie. V rámci výzkumného šetření jsem také zjistila fakt, že učitelé bývají pověřeni výukou předmětů pracovní činnosti či volba povolání, kde mají v rámci výuky implementována témata FG. V tomto výzkumném šetření jsem se nesetkala s odpovědí, že by žádný učitel nebyl pověřen výukou této problematiky, jako tomu bylo v tematické zprávě.

Učitelé ve svých odpovědích uváděli, že je výuka začleněna do již stávajících předmětů, avšak objevují se také školy s nově vytvořeným předmětem. Tato skutečnost je také zmiňována ve výše zmíněné zprávě.

Tato zpráva se také zabývala použitými metodami ve výuce, tuto skutečnost jsem také okrajově zjišťovala během rozhovorů s jednotlivými učiteli. Shodu můžeme nalézt především v řešení úloh z běžného života, kdy se učitelé snaží děti připravit na reálné situace, se kterými se mohou v průběhu života setkat. Rovněž jako tomu bylo v tematické zprávě, tak i zúčastnění učitelé uváděli, že používají více než jednu výukovou metodu např. skupinové práce, didaktické hry zaměřené na FG apod.

Poslední zkoumanou oblastí byla metodická podpora. Pracovníci ČŠI zjistili, že se více než dvě pětiny učitelů nezúčastnilo žádné formy DVPP. V tomto výzkumném šetření jsem se setkala s učiteli, kteří se aktivně dovzdělávají pomocí DVPP, ale objevovali se také odpovědi, že se nikdy nezúčastnili a spíše se dovzdělávají samostudiem. Většinou především z časových důvodů nebo nevidí atraktivitu v dalším vzdělávání pro pedagogické pracovníky.

Na závěr je nutné zmínit důležitost působení rodiny na děti v oblasti financí. V rámci tohoto výzkumného šetření byla tato skutečnost zmíněna ve všech odpovědích respondentů. Co se týče porovnání se zprávou ČŠI, školy tuto skutečnost uváděly ve více než dvou třetinách.⁵³

---

⁵³ Česká školní inspekce: *Tematická zpráva: Podpora rozvoje matematické, finanční a čtenářské gramotnosti*. [online]. Listopad 2013, s. 22-25. [cit. 10.02.2021]
Dostupné z: http://www.csicr.cz/html/TZ2013_Podpora_rozvoje_gram/html5/index.html?&locale=CSY&pn=25

ZÁVĚR

Peníze nás obklopují každý den i v situacích, kdy si to neuvědomujeme. Problematika FG proto tvoří nedílnou součást našich životů a hraje v nich velkou roli. Denně se setkáváme s nabídkami finančních produktů a služeb, které je nutno pečlivě zvážit. Neznalost v oblasti financí se ve většině případů nevyplatí a může vést k nepříjemným problémům. Výzkumy či jiná měření úrovně FG nám ukazují trend růstu úrovně znalostí v této problematice, avšak je nutné „neusnout na vavřínech“ a pracovat na zvyšování úrovně u všech skupin obyvatelstva. V teoretické části práce jsem zmínila, že je výuka FG zařazena do vzdělávacích kurikul od roku 2013, avšak ani zde není přesně stanoveno, jakým způsobem má být výuka této problematiky realizována. Záleží tedy na vedení školy, jak se k výuce FG postaví a jak vnímá důležitost předávat žákům informace z oblasti financí. Výuce bývá povětšinou přiřazena jedna hodina týdně a v lepším případě alespoň po jeden školní rok. Časová dotace představuje problém i u jiných vyučovaných předmětů.

Tato bakalářská práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou část. **Cílem práce bylo vymezit dostupné možnosti přípravy učitelů základních škol ve finanční gramotnosti a analyzovat jejich aktuální připravenost na výuku finanční gramotnosti.** Teoretická část především pojednávala o základních termínech vztahujícím se k této oblasti. Nezbytné bylo definovat finanční gramotnost a finanční vzdělávání. Následovalo představení strategických dokumentů, které položily pomyslný základ finančního vzdělávání v České republice. V další kapitole bylo nutné představit učitele a specifika, které jsou kladeny na tuto profesi. Následovalo představení učitele finanční gramotnosti s výpomocí tematické zprávy od ČŠI. V této kapitole jsem zmapovala možnosti vzdělávání budoucích učitelů na vysokých školách a také možnosti dalšího vzdělávání pro pedagogické pracovníky se zaměřením na finanční vzdělávání. Praktická část práce objasnila, proč byla vybrána kvalitativní metoda výzkumu. Jako nástroj sběru dat byl polostrukturovaný rozhovor s jednotlivými učiteli, kteří vyučují FG na základních školách ve Zlínském kraji. **Z kvalitativního šetření je patrné, že se učitelé během studia nesetkávali s výukou FG, avšak své znalosti a dovednosti rozšiřují nejčastěji pomocí DVPP. Nevnímají tuto přípravu jako náročnější oproti jiným vyučovaným předmětům. Výuka finanční gramotnosti je podle nich důležitá pro žáky, a to především proto, že je připravuje do jejich budoucího života a přináší jim praktické**

rady. Školy vytváří učitelům dobré podmínky pro výuku FG a podporují je jak v dozdělávání, tak také například v účastech na projektech či soutěžích.

Téma této práce jsem si především vybrala pro jeho aktuálnost a z důvodu osobního zájmu o oblast finančního vzdělávání. Může posloužit jako inspirace pro ředitel škol či učitele, kteří chtějí využít možnosti DVPP v oblasti FG. Zvyšování úrovně FG u dětí by mělo být u stávajících i budoucích učitelů jednou z oblastí zájmů, a to především z důvodu, aby v budoucích letech klesaly alarmující statistiky se zadlužením domácností a s tím spojená neschopnost splácet své finanční závazky.

Seznam použitých zkratek

atd.	a tak dále
apod.	a podobně
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
ČSOB	Československá obchodní banka
ČŠI	Česká školní inspekce
DVPP	Další vzdělávání pro pedagogické pracovníky
FV	Finanční vzdělávání
FG	Finanční gramotnost
MFČR	Ministerstvo financí České republiky
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
např.	například
NSFV	Národní strategie finančního vzdělávání
NVP	Národní vzdělávací program
RVP	Rámcový vzdělávací program
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
ŠVP	Školní vzdělávací program
tj.	to je

Seznam použité literatury a zdrojů

Tištěné zdroje:

1. DVOŘÁKOVÁ, Zuzana a Luboš SMRČKA, 2011. *Finanční vzdělávání pro střední školy: se sbírkou řešených příkladů na CD*. V Praze: C.H. Beck. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-008-9.
2. DYTRTOVÁ, Radmila a Marie KRHUTOVÁ, 2009. *Učitel: příprava na profesi*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2863-6.
3. EYRE, Linda a Richard M. EYRE, 2007. *Jak naučit děti hodnotám*. Vyd. 2. Praha: Portál. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 978-80-7367-275-1.
4. HENDL, Jan, 2012. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0219-6.
5. LICHTENBERKOVÁ, Kateřina a Jana MERUNKOVÁ, 2017. *Finančně gramotná a podnikavá škola*. [Praha]: Yourchance. ISBN 978-80-906954-0-5.
6. OPLETALOVÁ, Alena a Jana KVINTOVÁ, 2014. *Vybrané aspekty finanční gramotnosti v podmínkách základních a středních škol*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-4519-9.
7. PLAŇAVA, Ivo a Richard M. EYRE, 2000. *Manželství a rodiny: struktura, dynamika, komunikace*. Vyd. 2. Brno: Doplněk. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-723-9039-2.
8. PRŮCHA, Jan, 2015. *Přehled pedagogiky: úvod do studia oboru*. 4., aktualizované vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0872-3.
9. PRŮCHA, Jan, 2017. *Moderní pedagogika*. Šesté, aktualizované a doplněné vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1228-7.
10. PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ, 2013. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0403-9.
11. ŠAFRÁNKOVÁ, Dagmar. *Pedagogika*, 2019.2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5511-3.
12. ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ, 2014. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0644-6.
13. VAŠUTOVÁ, Jaroslava, 2004. *Profese učitele v českém vzdělávacím kontextu*. Brno: Paido. ISBN 80-731-5082-4.

Internetové zdroje:

14. ABCFV.CZ - finanční vzdělávání a finanční gramotnost. Kurzy pro pedagogy [online]. Dostupné z: <http://www.abcfv.cz/pro-skoly/kurzy-pro-pedagogy/>
15. Česká školní inspekce: *Tematická zpráva: Podpora rozvoje matematické, finanční a čtenářské gramotnosti*. [online]. Listopad 2013. [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: http://www.csicr.cz/html/TZ2013_Podpora_rozvoje_gram/html5/index.html?&locale=CSY&pn=25
16. Definice finanční gramotnosti – DIGIFOLIO. Metodický portál RVP [online]. Copyright ©2020 Národní pedagogický institut ČR [cit. 09.01.2021]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/artefact.php?artefact=58591&view=2939&block=18975>
17. DVPP – FG do škol. Finanční gramotnost do škola a podnikavost [online]. Copyright © 2021 FG do [cit. 31.01.2021]. Dostupné z: <http://www.fgdoskol.cz/pro-skoly/dvpp/>
18. DVPP – Učitelství výchovy k finanční gramotnosti pro ZŠ – Pedagogická fakulta JU [online]. Copyright © 2016 [cit. 04.02.2021]. Dostupné z: https://www.pf.jcu.cz/education/department/czv/dvpp-fin_gram_zs.php
19. Finanční gramotnost – Kurzy pro učitele. Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy [online] [cit. 04.02.2021]. Dostupné z: <http://kurzyproucitele.pedf.cuni.cz/index.php/course/financni-gramotnost/>
20. Finanční gramotnost pro učitele – Pedagogická fakulta UJEP. [online]. Dostupné z: <https://www.pf.ujep.cz/cs/2921/financni-gramotnost-pro-ucitele>
21. HESOVÁ, Alena a Eva ZELENDOVÁ a kolektiv, 2011. *Finanční gramotnost ve výuce: Metodická příručka* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, divize VÚP, [cit. 2021-02-06]. ISBN 978-80-86-856-76-6. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/vystupy/financni-gramotnost-ve-vyuce>
22. Kurz: Výchova k podnikavosti – Centrum celoživotního vzdělávání – Univerzita Palackého v Olomouci – Pedagogická fakulta [online]. Copyright © 2021, Centrum celoživotního vzdělávání [cit. 04.02.2021]. Dostupné z: <https://ccv.upol.cz/kurzy-detail/306>
23. Měření finanční gramotnosti 2020, Ministerstvo financí ČR – proč se finančně vzdělávat? [online]. Copyright © 2013, MF [cit. 19.01.2021]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/mereni-urovne-financni-gramotnosti/2020/mereni-financni-gramotnosti-2020-3302>
24. Metody pro rozvoj finanční gramotnosti – Centrum celoživotního vzdělávání – Univerzita Palackého v Olomouci – Pedagogická fakulta [online]. Copyright © 2021, Centrum celoživotního vzdělávání [cit. 04.02.2021]. Dostupné z: <https://ccv.upol.cz/kurzy-detail/469>
25. Metody pro rozvoj finanční gramotnosti | kurzy.infracz.cz. Vzdělávání pedagogů INFRA, s.r.o. (DVPP) [online]. Copyright © 2021 INFRA, s.r.o. [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://kurzy.infracz.cz/kurzy/metody-pro-rozvoj-financni-gramotnosti/>

26. Ministerstvo financí ČR – *Finanční vzdělávání a jeho vývoj v České republice*. [online]. Listopad 2019. [cit. 31.01.2021]. Dostupné z: https://amsp.cz/wp-content/uploads/2020/01/Národn%C3%AD-startegie-finan%C3%ADho-vzdelávan%C3%AD-mp_ALBSBJBMDU8I.pdf
27. Ministerstvo financí ČR – *Národní strategie finančního vzdělávání 2.0*. [online]. Listopad 2019. [cit. 31.01.2021]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/strategie-dokumenty>
28. Nové statistiky: počet lidí v exekuci meziročně klesl. Exekutorská komora České republiky [online] [cit. 2021-01-30] Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2783-nove-statistiky-pocet-lidi-v-exekuci-mezirocne-klesl-o-70-000?w=>
29. Seminář pro sborovnu - Zodpovědně s penězi. Zodpovědně s penězi [online]. Copyright © 2014 [cit. 14.02.2021]. Dostupné z: <http://www.zodpovednespenezi.cz/seminar-pro-sborovnu/>
30. Společný dokument Ministerstva financí ČR, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Ministerstva průmyslu a obchodu ČR: *Národní strategie finančního vzdělávání 2010*. [online]. 2010. [cit. 31.01.2021]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/narodni-strategie-finančního-vzdelavani-2010>
31. Společný dokument Ministerstva financí ČR, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Ministerstva průmyslu a obchodu ČR: *Systém budování finanční gramotnosti na základních a středních školách*. [online]. Prosinec 2007. [cit. 31.01.2021]. Dostupné z: <https://financnigramotnost.mfcr.cz/cs/pro-odborniky/financni-vzdelavani-na-skolach>
32. *Standardy finanční gramotnosti*. Metodický portál RVP [online]. Copyright ©2020 Národní pedagogický institut ČR [cit. 05.02.2021]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=6055>
33. Statistika exekucí za rok 2019. Exekutorská komora České republiky [online] [cit. 2021-01-30] Dostupné z <https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2697-statistiky-exekuci-za-rok-2019-klesl-pocet-exekuci-i-povinnych>
34. Vzdělávací programy – Hravě k finanční gramotnosti. NIDV – Národní institut dalšího vzdělávání [online]. Copyright © NIDV 2019 [cit. 14.02.2021]. Dostupné z: https://www.nidv.cz/vzdelavaci-programy/6017-hrave-k-financni-gramotnosti?site_id=1
35. Metodický portál RVP – DIGIFOLIO. Finanční gramotnost [online]. Národní pedagogický institut ČR [09.01.2021]. Dostupné z: <https://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=6461>
36. Celkové zadlužení domácností. Kurzy.cz [online] [cit. 2021-01-30] Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/cnb/ekonomika/celkove-zadluzeni-domacnosti-v-mil-kc/>

Seznam tabulek, obrázků a grafů

Tabulka č. 1

Kódovací tabulka

Seznam příloh

Příloha č. 1	Standardy finanční gramotnosti
Příloha č. 2	Otázky rozhovoru
Příloha č. 3	Přepis rozhovoru – respondent č. 1
Příloha č. 4	Přepis rozhovoru – respondent č. 2
Příloha č. 5	Přepis rozhovoru – respondent č. 3
Příloha č. 6	Přepis rozhovoru – respondent č. 4
Příloha č. 7	Přepis rozhovoru – respondent č. 5
Příloha č. 8	Přepis rozhovoru – respondent č. 6
Příloha č. 9	Přepis rozhovoru – respondent č. 7
Příloha č. 10	Přepis rozhovoru – respondent č. 8

Příloha č. 1

Nakupování a placení	
1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ
	Nakupování
používá hotové, případně bezhotovostní peníze	vysvětlí stanovení ceny podle nákladů, poptávky a konkurence
odhadne a zkontroluje cenu nákupu a doklad, případně vrácenou hotovost	na příkladu vysvětlí, jak reklamovat zboží či službu, a na koho se obrátit v případě stížnosti či sporu
při nákupu srovnává zboží podle ceny či jednotkové ceny	popíše vliv inflace na hodnotu peněz
	rozpozná nekalé obchodní praktiky
	Bezhotovostní placení
	popíše výhody a rizika bezhotovostního placení a vysvětlí, jak bezpečně platit
	vysvětlí odlišnosti a omezení debetní a kreditní karty
	popíše možnosti kontroly pohybu a stavu prostředků na účtu

Hospodaření domácnosti	
1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ
	Rozpočet
porovná své potřeby a přání s finančními možnostmi	sestaví rozpočet jednotlivce i domácnosti
sestaví jednoduchý rozpočet a v příkladu rozliší vyrovnaný, přebytkový rozpočet	odliší čistý a hrubý příjem
uvede příklady zvýšení příjmů a snížení výdajů	odliší pravidelné, nepravidelné a jednorázové příjmy
	odliší pevné, kontrolovatelné a jednorázové výdaje
	zváží nezbytnost výdajů
	Porovná majetek a závazky domácnosti v bilanci
	Úvod do finančních služeb
	charakterizuje jednotlivé finanční produkty a jejich využití
	provádí výpočty jednoduchého úročení a popíše princip složeného úročení

	charakterizuje úrok a poplatky a jejich vliv na cenu finančního produktu
	porovná finanční produkty, zejména z hlediska rizika, výnosu a likvidity
	Plánování
	stanoví své krátkodobé a dlouhodobé finanční cíle a rozhodne o způsobu dosažení těchto cílů
	určí rizika ohrožující dosažení finančního cílů a způsob jejich zmírnění

Přebytek rozpočtu domácnosti	
1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ
vysvětlit proč spořit	odliší spotřebu, úspory a investice a jejich využití
uvede příklady, jak spořit	v příkladu navrhne řešení přebytku rozpočtu
	odliší druhy pojištění
	v příkladu navrhne vhodné využití pojištění

Schodek rozpočtu domácnosti	
1. stupeň ZŠ	2. stupeň ZŠ
	Navrhne řešení schodku rozpočtu domácnosti
objasní vznik dluhů a nutnost jejich placení	Půjčování
objasní rizika půjček a vysvětlí, v jakém případě je vhodné si půjčit	rozhodne, v jaké situaci je vhodné a nevhodné si půjčit
uvede příklady, jak si půjčit	porovná nabídky úvěrů
	uvede příklady spotřebitelských úvěrů
	vysvětlí postup získání úvěru včetně posouzení schopnosti splácet
	Důsledky neplacení
	vysvětlí příčiny a důsledky nesplácení dluhu
	vysvětlí postup vymáhání dluhu
	v příkladu navrhne řešení zadlužení
	vysvětlí, jak se vyvarovat předlužení

Příloha č. 2

- Na jaké vysoké škole jste studoval/a? Jakou máte vystudovanou aprobaci? Jak dlouho působíte v pedagogické praxi?
- Setkal/a jste se při studiu na vysoké škole s finančním vzděláváním/finanční gramotností? Pokud ano, jak tato výuka probíhala?
- Seznámil/a jste se s nějakými odbornými publikacemi, metodickými příručkami? Či jste navštívil/a vzdělávací seminář, kurz (DVPP)?
- Jakými jinými formami, metodami, způsoby prohlubujete své znalosti a zkušenosti z FG?
- Jakým způsobem se na výuku připravujete? V čem tato příprava spočívá?
- Jak je pro Vás příprava náročná? Připadá Vám náročnější oproti jiným vyučovaným předmětům? Pokud ano, v čem vyhodnocujete náročnost?
- Považujete samotnou výuku tématu (FG) za náročnou? Respektive náročnější oproti jiným vyučovaným předmětům? Pokud ano, v čem vyhodnocujete náročnost?
- Považujete za důležité, aby byla výuka finanční gramotnosti zařazena do RVP a školního vzdělávacího programu na 2. stupni ZŠ? Pokud ano, tak v čem spatřujete důležitost výuky FG?
- Měl by podle Vás být kladen větší důraz na výuku FG? A případně proč?
- Jak byste více podpořila finanční vzdělávání na základních školách?
- Jaký prostor (myšleno organizačně) vytváří škola pro výuku FG?
- Jakým způsobem probíhají hodiny zaměřené na finanční gramotnost?
- Jaké podmínky pro Vás vytváří škola? Umožňuje Vám další vzdělávání v této oblasti?
- Mají učitelé FG u Vás na škole možnost se vzdělávat v této oblasti? (DVPP) Pokud ano, využívají této možnosti či využíváte ji Vy sama?
- Jakého kurzu či formy DVPP byste se zúčastnila k prohloubení odborné kvalifikace učitele pověřeného výukou FG?

Příloha č. 3

- **Na jaké vysoké škole jste studoval/a? Jakou máte vystudovanou aprobaci? Jak dlouho působíte v učitelské praxi?**

Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita Brno.

Mám vystudované učitelství pro 1. stupeň a tělesnou výchovu pro základní a střední školy. Následně ještě školský management. Už to bude zhruba 30 let.

- **Setkal/a jste se při studiu na vysoké škole s finančním vzděláváním/finanční gramotností? Pokud ano, jak tato výuka probíhala? Pokud ne, dovzdělávala jste se tedy sama v této oblasti?**

Při pedagogickém studiu jsem se nesetkala vůbec, až poté v oboru management škol, financování škol. V rámci vzdělávání žáků jsem se sama dovzdělávala. Šlo o kurzy z nabídky DVPP.

- **Seznámil/a jste se s nějakými odbornými publikacemi, metodickými příručkami? Či jste navštívil/a vzdělávací seminář, kurz? Pokud ano, byl pro Vás přínosný?**

Ano, seznámila jsem se s metodickými příručkami pro učitele. Zúčastnili jsme se taky projektu od České Spořitelny – Abeceda peněz. Velmi mám v oblibě hru Finanční nezávislost. Krásně a prakticky pracuje s fiktivními penězi. Zúročí všechny ty informace, které se snažím dětem v průběhu 2 let předat. Vpraví sem vše, co se měli dozvědět.

Zhruba tak 10 let zpět jsem se zúčastnila kurzu Rozumíme penězům, který byl asi 2letý. Jednalo se o poměrně rozsáhlé a dlouhodobé zdělávání. Určitě byl přínosný, bylo to bezvadné. Nadupané informací, co by se s tím dalo dělat. Nedá se to všechno vmáchnout do toho, co mám já k dispozici, proto si vybírám, co je třeba zrovna aktuální a pro ty děti nejpřínosnější. Opravdu to bylo vydatné a nahuštěné školení.

- **Jakými jinými formami, metodami, způsoby prohlubujete své znalosti a zkušenosti z FG?**

Mám spoustu krásných materiálů, ze kterých si vždy vytáhnu, co zrovna potřebuji. Z internetu moc nečerpám, připadám si přesycená, ne vše je tam ověřené.

- **Jakým způsobem se na výuku připravujete? V čem tato příprava spočívá?**

Učím to už dobře 10 let, mám zpracovaný systém a svůj tematický plán. Samozřejmě, že mám své přípravy, ale už je za mám za ty roky připravené a jsou mi blízké. Hodně záleží, jakou máte třídu, pokud jsou na to dobře naladěni, můžu dělat i obtížnější téma. Jsou třídy, které to nebaví je to pro ně složitější, potom tedy беру jednodušší témata.

- **Jak je pro Vás příprava náročná? Připadá Vám náročnější oproti jiným vyučovaným předmětům? Pokud ano, v čem vyhodnocujete náročnost?**

Určitě bych neřekla, že je náročnější. Každý má svou oblast, které se věnuje. Tím, že mě to zajímá a je mi tato problematika velmi blízká, tak mi náročnější nepřijde.

- **Považujete samotnou výuku tématu (FG) za náročnou? Respektive náročnější oproti jiným vyučovaným předmětům? Pokud ano, v čem vyhodnocujete náročnost?**

Někdo se to špatně učí, když jde za mě. Tím, že nepoužívám učebnici a mám spoustu materiálů. Někdo se toho i bojí, mají pocit, že nemají znalosti na výuku. Když mě někdo má suplovat, musím jim připravit materiály, a ještě jim to nejlépe vysvětlit.

- **Považujete za důležité, aby byla výuka finanční gramotnosti zařazena do RVP a školního vzdělávacího programu na 2. stupni ZŠ? Pokud ano, tak v čem spatřujete důležitost výuky FG?**

Je to výborné, užitečné do života pro děti. Mám pocit, že jim to rozšiřuje a otevírá cesty, aby nepropadly dluhové pastí.

- **Měl by podle Vás být kladen větší důraz na výuku FG? A případně proč?**

Dle mého by to měla být samozřejmost na každé střední škole, žáci tyto věci nutně potřebují. Více se už o sebe starají, více pracují s penězi. Je fajn, aby to měli v ŠVP. Vzhledem k tomu, jak to učím, tak si myslím, že by pro to byly ideální 2 hodiny. S jednou hodinou vám zbude 35 minut čistého času, což není mnoho, ale dá se to zvládnout.

- **Jak byste více podpořila finanční vzdělávání na základních školách?**

Já už to více nepodpořím, zvolila jsem variantu, kde se snažím vynaložit maximum úsilí do samostatného předmětu. Ostatní to tak nemají, většinou mají jen projektové dny, nemají

souvisle zařazené do předmětů. Pokud však nemají člověka, kterého to baví, který v tom vidí smysl, tak je to pak většinou je jen velmi okrajově. Když bych měla ještě o hodinu navíc, určitě by to bylo fajn, ale jako ředitelka vidím, jak každý bojuje o své hodiny. Myslím si, že jsem si zabrala tolik času, aby to bylo k něčemu.

- **Jaký prostor vytváří škola pro výuku FG?**

Na 1. stupni jsme se již před 5 nebo 6 lety zúčastnili projektu Abeceda peněz, což je určeno pro žáky 4. tříd. V 8. a 9. ročníku to učíme v rámci předmětu Člověk a svět. Je to pro děti úžasně praktická věc. V každém ročníku je 1 hodina týdně. Je to spojené ještě s kariérním poradenstvím, kdy jedno pololetí je věnováno FG a druhé kariérnímu poradenství. Jsem jediná, která to na té škole vyučuje, potom v mezipředmětových vztazích – matematika, občanská výchova a zeměpis. Víme mezi sebou, kdo se čím zabývá, abychom neučili to stejné téma.

Měli jsme to dřív více okrajově, než jsem dospěla k závěru, že to potřebuje samostatný předmět.

- **Jakým způsobem probíhají hodiny zaměřené na finanční gramotnost?**

Nepracuji stylem běžná třída, učebnice, sešity, zápisy. Mám multimediální učebnu, židličky s možností zápisu, připravené desky, když jim dávám pracovní listy, tak jim zůstávají jako portfolio. Nikdy jim na začátku nenadiktuji poučky, co je třeba inflace.

Většinou se vracím k tomu, co se probíralo minule, co si pamatují a potom navazuji novým. Mnohdy na sebe ty témata nenavazují, jsou to samostatné jednotky. Mám svou strukturu, některé témata teď v této situaci odpadají, ale beru ty nejdůležitější.

V rámci hodin také hrajeme hry (činnostní a aktivizační). Doufám, že je to pro ně zábavnější než klasická výuková hodina. Mám s dětmi také projektový den, kdy si je uvolním minimálně na 4 hodiny.

- **Jaké podmínky pro Vás vytváří škola? Umožňuje Vám další dozdělávání v této oblasti?**

Jak již bylo zmíněno, škola dělá hodně pro výuku FG. Na jiných školách má učitel těžší práci si to prosadit. Pokud jsou v tomto směru ředitelé osvíceni, dokážou pro to najít čas. Každá škola to může mít jiným směrem nastavené. Primárně záleží na řediteli, jestli dá této výuce

zelenou. Pak jestli máte učitele, učíte je praktickou věc – děti jsou přehlcneny teoretickými znalostmi úplně zbytečně, tak potom je to fajn. Neviděla bych to, že je to něco mimořádného, přežily generace před nimi přežijí po nich, záleží hodně na rodičích.

- **Jakého kurzu či formy DVPP byste se zúčastnila k prohloubení odborné kvalifikace učitele pověřeného výukou FG?**

Teď jsem na nic nenarazila, minulý rok jsem si dělala metodiku propojenou s kariérovým poradenstvím – tam byla začleněna okrajově FG. O ničem nevím, dost to sleduji, všechno to chodí přes mě, já to všem posléze preposílám. Kurzů či seminářů na FG tam moc není.

Příloha č. 4

- **Na jaké vysoké škole jste studoval/a? Jakou máte vystudovanou aprobaci? Jak dlouho působíte v učitelství praxi?**

Mám vystudovanou Univerzitu Tomáše Bati ve Zlíně, Management a marketing pak mám učitelství anglického jazyka. Působím v učitelství praxi zhruba 16 let.

- **Setkal/a jste se při studiu na vysoké škole s finančním vzděláváním/finanční gramotností? Pokud ano, jak tato výuka probíhala? Pokud ne, dovzdělávala jste se tedy sama v této oblasti?**

Ano, setkala jsem se s finančním vzděláváním během studia. Ještě, než jsem začala učit, tak jsem pracovala ve firmě jako účetní.

- **Seznámil/a jste se s nějakými odbornými publikacemi, metodickými příručkami? Či jste navštívil/a vzdělávací seminář, kurz?**

Neexistuje komplexní knížka na FG, je to vlastně ekonomika, která se neustále mění, takže než ty knížky vydají, už nejsou úplně aktuální. Jsou určité části, které zpracovávám podle knih.

Dovzdělávala, ale abych řekla pravdu, moc mi to nedalo, spíše jsem to už všechno věděla, takže se dovzdělávám spíše sama.

Byla jsem také na kurzu finanční matematika v online prostředí. Yourchance tam jsem se zúčastnila taky online. Kurzy mám za sebou v této oblasti. Nic mi to nedalo. Neřekli mi nic, co bych neznala, jak z praxe, tak teoretické části.

- **Jakými jinými formami, metodami, způsoby prohlubujete své znalosti a zkušenosti z FG?**

Podívám se na stránky či různé odkazy.

- **Jakým způsobem se na výuku připravujete? V čem tato příprava spočívá?**

Jak říkám, máme to podle měsíců rozdělené na témata, podívám se, jestli je něco aktuálního, zda došlo k nějakým změnám. Většinou si nachystám prezentaci. Mám nachystané podklady

pro děti, po prezentaci jim zadám třeba nějaký úkol, nebo mám pro ně pracovní listy. Používám také myšlenkové mapy.

- **Jak je pro Vás příprava náročná? Připadá Vám náročnější oproti jiným vyučovaným předmětům? Pokud ano, v čem vyhodnocujete náročnost?**

Nepřijde mi, že by byla výuka pro mě náročnější oproti angličtině.

Ostatní učitelé vnímají určitě hůř. Poslala jsem jim prezentace a bylo pro ně těžší, než si to dohledali. Pro mě je to jiné, když to mám z praxe. Ostatní se tomu vyhýbají, mám s tím zkušenosti.

- **Považujete samotnou výuku tématu (FG) za náročnou? Respektive náročnější oproti jiným vyučovaným předmětům? Pokud ano, v čem vyhodnocujete náročnost?**

Myslím, že ani ne. Spíše ten první rok, než jsem si to nějak zajela. Teď to učím třetím rokem. Hodiny propojuji také s angličtinou či matematikou. Spíše mě to baví, je to náročné, nechci to zlehčovat. Ta příprava zabere tak 2-3 hodinky, než si připravím např. prezentaci.

- **Považujete za důležité, aby byla výuka finanční gramotnosti zařazena do RVP a školního vzdělávacího programu na 2. stupni ZŠ? Pokud ano, tak v čem spatřujete důležitost výuky FG?**

Z mého pohledu je to důležité. Ten jeden rok stačí, mohlo by to být ale od 6. třídy po 9. třídu.

- **Měl by podle Vás být kladen větší důraz na výuku FG? A případně proč?**

Otevřeně, myslím si, že to těm dětem to moc nedá, pokud to nepochází z rodiny. Bavím se o něčem, kdy některé děti ví, protože už to mají z rodiny, ale jsou tam takové případy, že vůbec neví, o čem mluvím a vůbec je to nezajímá. Pokud se tomu rodiče nevěnují je to zbytečné.

Mám radost, když vidím, že si to uvědomují v praxi. Musíte ho udělat zajímavé, pokud neuděláte ty děti vás poslouchat nebudou. Snažila jsem se to ozvláštnit – chci po nich aktuality, rozebíráme to, chci znát jejich názor. Říkám jim: Já jsem jiná, vy jste jiní – zajímá mě váš názor.

- **Jak byste více podpořila finanční vzdělávání na základních školách?**

Myslím, že víc už to podpořit nemůžu. Zapojili jsme se do soutěže a chceme se zapojit i do projektové dnu. Nemám problém se zapojovat, ale aktuální situace nám to stěžuje.

- **O jaký projektový den se jedná?**

Projektový den v rámci společnosti Yourchance – Global Money Week – proběhlo to u nás minulý rok, ale letos je to vše poznamenané. Něco si vymýšlím pro děti i sama. Například pomocí obrázků sestavovat příběh, ale je toho času opravdu málo.

- **Jaký prostor vytváří škola pro výuku FG?**

U nás na škole máme samostatný předmět v 8. třídě – jedenkrát týdně.

- **Jakým způsobem probíhají hodiny zaměřené na finanční gramotnost?**

Mám to zaměřené na konkrétní situace. Jedu vyloženě aktuálně, nejedeme podle knížky, mám vytvořené prezentace, účastníme se hry Rozpočti si to.

Zajímá mě hodně názor dětí. Snažím se, aby oni vyjádřili svůj názor. Vycházím z knížek, to jsou jen základní údaje – nějaké teoretické poznatky. Předtím byla FG obsažena v rámci OV, měli určitá témata např. peníze ale nebylo to konkrétní. Vypustilo se to a dalo se to do toho jednoho v 8. třídě 1x týdně.

- **Jaké podmínky pro Vás vytváří škola? Umožňuje Vám další dozdělávání v této oblasti? Mají učitelé FG u Vás na škole možnost se dozdělávat v této oblasti? Pokud ano, využívají této možnosti či využíváte ji Vy sama?**

Škola určitě podporuje dozdělávání. Momentálně učím jen já, poprosila jsem, abych to učila jen já. Učím všechny tři třídy. Předtím učili i jiní učitelé, ale je lepší, když to vede jeden učitel naráz, já jsem jim sice předala svoje materiály, ale každý učitel to vede jinak.

- **Jakého kurzu či formy DVPP byste se zúčastnila k prohloubení odborné kvalifikace učitele pověřeného výukou FG?**

Pokud by se naskytlo něco zajímavého, určitě se ráda nějakého zúčastním.

Příloha č. 5

- **Na jaké vysoké škole jste studoval/a? Jakou máte vystudovanou aprobaci? Jak dlouho působíte v učitelské praxi?**

Masarykova univerzita v Brně, Pedagogická fakulta, učitelství dějepisu a učitelství společenských věd. Čtvrtý rok se pohybuji v praxi.

- **Setkal/a jste se při studiu na vysoké škole s finančním vzděláváním/finanční gramotností? Pokud ano, jak tato výuka probíhala? Pokud ne, dovzdělávala jste se tedy sama v této oblasti?**

No, musím říct, že ta příprava v rámci toho, co vlastně učíme v rámci občanky tak hodně málo. Byla tam makroekonomie a mikroekonomie, vše ale pouze základní pojmy, které jsem v životě v rámci výuky finanční gramotnosti na ZŠ nepoužila.

- **Seznámil/a jste se s nějakými odbornými publikacemi, metodickými příručkami? Či jste navštívil/a vzdělávací seminář, kurz?**

Ano, něco ve škole máme, teď bohužel Vám přesně neřeknu, o co se jedná. Dostala jsem to od kolegyně, po které jsem přebírala. Sama jsem ještě žádný kurz či seminář nenavštívila. Neměla jsem možnost, jsem v tom oboru chvilku a zároveň ještě v závislosti na této situaci nebyla možnost.

- **Jakými jinými formami, metodami, způsoby prohlubujete své znalosti a zkušenosti z FG?**

Hodně čerpám z internetu, pak jsem si také půjčovala publikaci z knihovny od Navrátilové – edice pro žáky a metodická příručka pro učitele.

- **Jakým způsobem se na výuku připravujete? V čem tato příprava spočívá?**

Už čtvrtým rokem učím FG, přípravy jsem si udělala první rok a jedu více méně stejně. Jak jsem zmínila čerpám z publikací, internetu. Ještě mám jednu učebnici pro výuku OV, ale nevzpomenu si, od koho je. Pročítala jsem servery o financích, abych těm pojmům porozuměla, jelikož děti se ptají na takové věci, které by Vás nenapadli, musíte být připraveni na vše. Hodně čerpám z vlastní zkušenosti – například hypotéky, internetové bankovníctví.

- **Jak je pro Vás příprava náročná? Připadá Vám náročnější oproti jiným vyučovaným předmětům? Pokud ano, v čem vyhodnocujete náročnost?**

Pro mě to bylo jedno z nejjednodušších témat na přípravu, co jsem zatím zažila.

Myslím, že z toho, co jsem již říkala tak to vyplývá, že to беру tak nějak stejně. Možná i toho času mi to zabralo méně, i ty vlastní zkušenosti mi hodně pomohly, že jsem nemusela mít tu přípravu tip top, ale věděla jsem, že na spoustu věcí dokážu reagovat, až v průběhu té hodiny. Případně je nějak vysvětlit či přiblížit. Ani ta výuka mi nepřijde náročnější.

- **Jak podle Vás vnímají výuku FG kolegové, který již delší čas působí v pedagogické praxi?**

Myslím si, že tím, že to dříve nebylo, tak je to pro déle působící učitele těžší. Já jsem se nemusela učit nic navíc, pro mě to bylo tak jako jsem si chystala právo či temperament pro jiné ročníky, tak stejně jsem si připravovala tu FG. Opět tím, že to bylo propojené s reálným životem to pro mě je nejzajímavější.

- **Považujete samotnou výuku tématu za náročnou? Respektive náročnější oproti jiným vyučovaným předmětům? Pokud ano, v čem vyhodnocujete náročnost?**

Musím říct, že ze všech těch oblastí, které v občance učím, tak se na tuto oblast připravovalo nejlépe. Je to hodně opravdu propojené s praxí. Z mé vlastní zkušenosti ty děti baví FG sama o sobě. Není potřeba to více vyšperkovávat a obohacovat, slyší na to, jak to funguje.

- **Považujete za důležité, aby byla výuka finanční gramotnosti zařazena do RVP a školního vzdělávacího programu na 2. stupni ZŠ? Pokud ano, tak v čem spatřujete důležitost výuky FG?**

Já si myslím, že ano, když se celkově dívám na obsah těch výchov k občanství, tak si myslím, že je to právě jedno z témat, které se v praxi objeví. Děti se Vás často v předmětech ptají, na co se to všechno učíme, tady se mi to nestává, je jim to jasné, že se s tím do budoucna setkají např. kde si mají vybrat peníze, jak si založí účet apod.

- **Měl by podle Vás být kladen větší důraz na výuku FG? A případně proč?**

Myslím si, že určitě. Především je důležité, aby bylo učivo nastaveno do správného ročníku. Když jsem byla na praxi, tak tam se vyučovala FG v 7. ročníku. Řeklo se dětem, co je

bankovka, mince, ale jinak jim to nic neříkalo. Takže primárně si myslím, že je důležité to zařadit do správného ročníku. Jiné školy to mají třeba jen v rámci matiky, to je málo. Když to máte tak jako my v té 9. třídě, tak je to super, je to i více o souvislostech.

- **Jak byste více podpořila finanční vzdělávání na základních školách?**

Těžko říct. Pokud na to není dostatek prostoru, tak je to taky špatně. Takže je především důležité to správně nastavit v ŠVP.

- **Bylo by podle Vás dobré více zařadit finanční vzdělávání už i na 1. stupeň ZŠ?**

Určitě by to bylo fajn, aby si uvědomily hodnotu peněz, ale na prvním stupni je tolik učiva, předměty jsou přehlcené, tak jen otázka, kam to zakomponovat, ještě je problém s časovou dotací.

- **Jaký prostor vytváří škola pro výuku FG?**

Finanční gramotnost je zakomponována do výuky v průběhu celého 9. ročníku jedenkrát týdně.

- **Kdo všechno na Vaší škole je pověřen výukou FG?**

Momentálně to vyučuji jen já, jsem dvě na výuku OV, teď se vrátila kolegyně, ale zatím mám ty devátáky jen já. Kolegyně s výukou FG zkušenosti má.

- **Jakým způsobem probíhají hodiny zaměřené na finanční gramotnost?**

Hodně se snažím propojovat s praxí. Když jim to říkáte z vlastní zkušenosti, tak mi přijde, že na to ty děti více slyší, než když jim říkáte jen poučky a teoretické definice.

Občas zapojím nějaké projekty, hry pro žáky. Pracujeme třeba ve skupinkách a zpracovávají zadané úkoly. Bohužel tím, že je to jen hodina týdně, tak se člověk nemůže tak vyřadit, jak by chtěl.

- **Jaké podmínky pro Vás vytváří škola? Umožňuje Vám další vzdělávání v této oblasti?**

Škola je velmi vstřícná. Určitě podporuje vzdělávání a podporuje i v dalších zmíněných možnostech.

- **Mají učitelé FG u Vás na škole možnost se dovzdělávat v této oblasti? (DVPP) Pokud ano, využívají této možnosti či využíváte ji Vy sama?**

Škola je určitě nakloněna. Dostáváme často nabídky na semináře atd. Ty první roky, jsem byla ráda, že jsem zvládala přípravy do školy. Teď třeba když bych tomu byla nakloněna, tak probíhají jen v online režimu.

- **Zúčastnila byste se ráda nějakého kurzu či formy DVPP k prohloubení odborné kvalifikace učitele pověřeného výukou FG?**

Ráda bych se do budoucna zúčastnila. Nemám úplně představu, jakého kurzu či semináře.

Příloha č. 6

- **Na jaké vysoké škole jste studoval/a? Jakou máte vystudovanou aprobaci? Jak dlouho působíte v učitelství praxi?**

Na pedagogické fakultě v Olomouci, český jazyk a občanskou výchovu. Působím už 36 let.

- **Setkal/a jste se při studiu na vysoké škole s finančním vzděláváním/finanční gramotností? Pokud ano, jak tato výuka probíhala? Pokud ne, dovzdělávala jste se tedy sama v této oblasti?**

Ne během mého studia určitě ne, před revolucí se o tom vůbec nemluvalo, to všechno až posléze.

- **Seznámil/a jste se s nějakými odbornými publikacemi, metodickými příručkami? Či jste navštívil/a vzdělávací seminář, kurz?**

Byla jsem i na několika školeních. V roce 2013 a 2015 jsem byla na seminářích Rozumíme penězům od společnosti AISIS. V roce 2019 jsme se spojili s organizací Yourchance – pořádají finanční gramotnost do škol, kde jsme my učitelé absolvovali projekt na základě, něhož jsme získali certifikát finančně gramotná škola.

- **Jakým způsobem kurzy probíhaly?**

Na projekt Rozumíme penězům jsme museli jet do Brna na dva dny. Na tomto školení jsme dělali takové projektové hry. Měli připravené příručky, šanonky s materiály a vytvořili jsme skupiny, a tak jako děti jsme si to celé prošli. Přesně už si nevzpomenu, ale bylo to připraveno na domácí rozpočet, o bankách a tak dále. V tom druhém, byl člověk z praxe, ten chtěl, abychom si to vložili do tematických plánů podle jejich pokynů.

- **Byly pro Vás přínosné?**

Určitě ano. Třeba v rámci finanční gramotnosti do škol jsme se zúčastnili i soutěže. Mají soutěž Rozpočti si to – online soutěž. Děti si sami zakládají skupinu představující např. rodinu a spravují finance.

- **Poskytli Vám i nějaké materiály?**

Z Rozumíme penězům nám poslali i pracovní listy, s těmi pracuji dodnes. V tom druhém nám slíbili, že nám ještě přidají něco k našim tematickým plánům, ale neobdržela jsem je.

- **Jakými jinými formami, metodami, způsoby prohlubujete své znalosti a zkušenosti z FG?**

Používáme učebnice od Patra Jakeše a kolektivu. Zbytek si vyhledávám sama, vytvářím, dohledávám na internetu.

- **Jakým způsobem se na výuku připravujete? V čem tato příprava spočívá?**

Připravuji si své vlastní prezentace nebo používám také prezentace, které jsem vyhledala. Učím to sedmý rok, připravuji si pracovní listy, vyhledávám také videa na YouTube, takže i to využívám.

- **Jak je pro Vás příprava náročná? Připadá Vám náročnější oproti jiným vyučovaným předmětům? Pokud ano, v čem vyhodnocujete náročnost?**

Teď už ne, ale ten první a druhý rok určitě, měla jsem s tím více práce. Tady jsem se musela na každou hodinu opravdu chystat. Ze začátku to dalo opravdu zabrat.

- **Považujete samotnou výuku tématu (FG) za náročnou? Respektive náročnější oproti jiným vyučovaným předmětům? Pokud ano, v čem vyhodnocujete náročnost?**

Ne, vůbec, teď už je to v pohodě. Když mám zpětnou vazbu od dětí, tak říkají, že je to baví docela. Doporučují to třeba taky na příští rok svým sourozencům.

- **Považujete za důležité, aby byla výuka finanční gramotnosti zařazena do RVP a školního vzdělávacího programu na 2. stupni ZŠ?**

Určitě, samozřejmě. Všichni to doporučují, než jsme šli na online výuku, tak jsme probírali rozpočet. Máme pro to prezentaci v Excelu a děti mnohdy vůbec děti neví, jaké mají rodiny náklady. Momentálně tyto volitelné předměty nemáme v souvislosti s touto situací

- **V čem spatřujete důležitost výuky FG?**

Hlavně v tom, aby nedělali dluhy. Vždycky jim říkám, že budu ráda, pokud si odnesou to, ať nedělají dluhy. Ty ostatní věci se naučí.

- **Jak byste více podpořila finanční vzdělávání na základních školách?**

To nevím. Vím jen od ostatních kolegů, že se tím také zabývají i v jiných předmětech. Třeba v občanské výchově se tím trochu zabývají, popřípadě v matematice.

- **Jaký prostor vytváří škola pro výuku FG?**

Letos to učím už asi sedmý rok, máme to vždycky v osmém ročníku. Máme to jako volitelný předmět, takže ze dvou tříd asi tak po 15 dětech. Každý rok tím projde asi 30 dětí. Letos to máme jako dvouhodinovku jednou za 14 dní.

- **Tento předmět vyučujete na škole pouze Vy?**

Ten volitelný předmět učím celou dobu jenom já. Předtím to bylo jen v těch občankách a matematice, pár zmínek a pár příkladů.

- **Jakým způsobem probíhají hodiny zaměřené na finanční gramotnost?**

Jsme s dětmi v počítačové učebně. Teoretické je to vždy jen chvílička, poté s pomocí videa či prezentace sami dávají dohromady určité úkoly. Vypracovávají pracovní listy. Mám pro děti nachystané pracovní listy a používám i videa z YouTube. Většinou se pracuje ve skupinách.

- **Jaké podmínky pro Vás vytváří škola? Umožňuje Vám další dozdělávání v této oblasti?**

Škola vytváří dobré podmínky, to určitě ano. Jak již bylo zmíněno, podporuje dozdělávání, zapojení do projektů i soutěží.

- **Mají učitelé FG u Vás na škole možnost se dozdělávat v této oblasti? (DVPP) Pokud ano, využívají této možnosti či využíváte ji Vy sama?**

Ano, mají možnost.

- **Zúčastnila byste se ještě nějakého kurzu k prohloubení odborné kvalifikace?**

Už bych to přenechala mladším kolegům, ale pokud by bylo něco zajímavého, tak proč ne.

Příloha č. 7

- **Na jaké vysoké škole jste studoval/a? Jakou máte vystudovanou aprobaci? Jak dlouho působíte v učitelské praxi?**

Studovala jsem na Přírodovědecká fakultě na univerzitě Jana Evangelisty Purkyně, což je nyní Masarykova univerzita. Mám vystudovanou fyziku a matematiku pro 2.stupeň a střední školy. Intenzivně se pohybuji v praxi zhruba 19 let, předtím vždy před mateřskými.

- **Setkal/a jste se při studiu na vysoké škole s finančním vzděláváním/finanční gramotností? Pokud ano, jak tato výuka probíhala?**

Nesetkala, na pedagogické dovednosti se ta přírodovědecká fakulta tolik nezaměřovala. Hlavně to byla doba komunistického režimu, to se vůbec neprobíralo.

- **Seznámil/a jste se s nějakými odbornými publikacemi, metodickými příručkami? Či jste navštívil/a vzdělávací seminář, kurz?**

Něco jsem se dovzdělávala sama, jinak jsem byla na dvoudenním školení skrze hru, kterou s žáky hrajeme.

- **Jak toto školení probíhalo?**

Byla jsem podrobně seznámená s touto hrou.

- **Jakým způsobem máte uskutečněny hodiny pro výuku FG?**

Při zařazení FG do RVP se rozhodovalo, jak se to udělá, něco se dalo do jiných předmětů. Část se vyučuje ve výchově k občanství a výchově ke zdraví. V matematice je to součástí procent, to však nestačilo, tak pan ředitel rozhodl udělat projektové dny, kdy s žáky hrajeme hru. Tyto projektové dny jsou 2x do roka, těsně před Vánoci a na konci školního roku.

- **Jakým způsobem se na výuku připravujete? V čem tato příprava spočívá?**

Kromě těch dvou projektových dnů je část v matematice, počítání úroků. Zbytek mám zařazen v předmětu Svět práce a ten učím již léta, tam již mám vytvořené prezentace i listy, podle potřeby to aktualizuji. Ta hra je standardně daná, tak si musím některé věci

připomenout, ale člověk je běžně z života zná. Spíš záleží, abych si to zorganizovala podle toho, jaká je třída.

- **Jak je pro Vás příprava náročná? Připadá Vám náročnější oproti jiným vyučovaným předmětům? Pokud ano, v čem vyhodnocujete náročnost?**

Vzhledem k tomu, že učím už spoustu let, tak je mi to jedno, pro všechno mám podklady. Podle mého je situace horší pro ty, co začínají. Když bych byla před to postavená, tak bych hodně tápala. Nejsou pro to přesně stanovené pokyny. Když bych byla začínající učitel, tak bych hledala zkušenosti starších. Výstupy jsou hodně obsírné.

- **Myslíte, že je tato problematika náročná pro žáky na pochopení?**

Pro ty menší děti je to věc nepředstavitelná, posunula bych to do učňovského a středoškolského učiva, tady bych to zařadila opravdu jen velmi lehce.

- **Považujete samotnou výuku tématu (FG) za náročnou? Respektive náročnější oproti jiným vyučovaným předmětům? Pokud ano, v čem vyhodnocujete náročnost**

Ne, to ne. Taková příprava sama o sobě není špatná, ale posunula bych to trochu jinak, to už bych však časově nezvládala. Víím, že jiné školy to mají jiným způsobem, účastní se také soutěží, které jsou realističtější než ta hra, kterou hrajeme my. Tady se děti naučí pojmy, avšak neodpovídá to reálnému životu.

- **Považujete za důležité, aby byla výuka finanční gramotnosti zařazena do RVP a školního vzdělávacího programu na 2. stupni ZŠ? Pokud ano, tak v čem spatřujete důležitost výuky FG?**

V jisté míře určitě, spíše v té oblasti, aby se rozhodli, kam ty peníze zainvestují. Je důležité, aby to směřovalo od rodiny. Děti ze sociálně slabších rodin si nedokážou ty peníze rozložit. Vliv rodiny je velký a u těch menších dětí je o to větší.

- **Měl by podle Vás být kladen větší důraz na výuku FG? A případně proč?**

Řekla bych, že by měli především získat základních představy např. kolik co stojí apod. To patří na základní školy. Informace ohledně úvěrů a hypoték nejsou v jejich kompetencích.

- **Co říkáte na výuku FG na 1. stupni ZŠ?**

Na prvním stupni by to taky nebylo marné, ale opět bych dala jen základy, aby věděli, kolik se zaplatí za oblečení, elektřinu apod. My to děláme pro 8. a 9. třídy. Ty úvěry a hypotéky jsou pro ně opravdu vzdálené. Z těchto pojmů si odnese jenom pár dětí něco do dalšího života.

- **Vyčlenila byste výuce FG větší prostor, tzn. vytvořit jí samostatný předmět?**

Samostatný předmět mi přijde zbytečný, zdá se mi to fajn jako součást občanské výchovy. Jak to učí občankář na naší škole, to nevím. Je to mladší pedagog a myslím, že ty děti dokáže hodně ovlivnit.

- **Jaké podmínky pro Vás vytváří škola? Umožňuje Vám další dozdělávání v této oblasti?**

Když bych si řekla, škola mě podpoří, avšak momentálně to nestíhám časově. Byla jsem s dětmi i na jednom projektovém dnu, kde s dětmi pracovali mladší lidé, a to mi přijde fajn, když právě v rámci těchto projektů s nimi pracují, jsou jim blíže a děti je více vnímají.

- **Mají učitelé FG u Vás na škole možnost se dozdělávat v této oblasti? (DVPP) Pokud ano, využívají této možnosti či využíváte ji Vy sama?**

Ano, mají. Záleží na nabídkách, co nám do školy přijdou.

- **Jakého kurzu či formy DVPP byste se zúčastnila k prohloubení odborné kvalifikace učitele pověřeného výukou FG?**

Tak na to je velmi těžká odpověď, ten čas mít jen tak nebudu. Spíše mě táhnou fyzikální aktivity. Pokud bych měla neomezené množství času, tak možná ano, ale aby to bylo zaměřeno na hry či projekty pro děti. Navrhovala jsem to mladším kolegům. Mladší učitelé do toho nechtějí jít, nemají zájem.

Příloha č. 8

- **Na jaké vysoké škole jste studoval/a? Jakou máte vystudovanou aprobaci? Jak dlouho působíte v učitelské praxi?**

Studovala jsem učitelství pro 1. stupeň na univerzitě v Hradci Králové. Už to bude 23 let.

- **Setkal/a jste se při studiu na vysoké škole s finančním vzděláváním/finanční gramotností? Pokud ano, jak tato výuka probíhala?**

Ne, já jsem ročník po revoluci, to nic takového nebylo.

- **Seznámil/a jste se s nějakými odbornými publikacemi, metodickými příručkami? Či jste navštívil/a vzdělávací seminář, kurz? (DVPP)**

Na něco jsem se dívala, ale řekla bych, že většina učitelů to učí tak nějak přirozeně. Loni jsme se zúčastnili semináře JA CZECH, tam od nich máme metodickou krabičku, Moje první peníze. Žádný další vzdělávací seminář za sebou nemám.

- **O co se přesněji jedná?**

Je to pro žáky 2.-3. třídy pro první finanční gramotnost. Bohužel se nám nepodařilo to uskutečnit celé skrz aktuální situaci. Já jsem byla v průběhu podzimu na školení a dostali jsme takové krabičky, mají spoustu takových věcí. Mám pocit, že to vychází z amerických studií a je to pod záštitou Bařova institutu. Jsou tam pracovní sešity, které se vyplňují pár hodin.

- **Jakými jinými formami, metodami, způsoby prohlubujete své znalosti a zkušenosti z FG?**

Čerpáme také z internetu, řekla bych, že momentálně každý pedagog hledá na internetu, aby tak hledal nové informace a inspiraci, jak tu výuku pojmout, i když učí již spoustu let.

- **Jakým způsobem se na výuku připravujete? V čem tato příprava spočívá?**

Nemůžu říct, že bych se na to nějak zvlášť připravovala, ono to samo vyplývá z výuky.

- **Jakým způsobem probíhá výuka FG na 1. stupni?**

Na prvním stupni to máme určitě zařazeno do výuky matematiky, i když bych řekla, že se to prolíná s prvoukou, přírodovědou, vlastivědou. Je to takové propojené i s třídnickými hodinami, je to hodně reakce na aktuální situace, člověk se ty děti snaží neustále nějak vychovávat.

- **Jak je pro Vás příprava náročná? Připadá Vám náročnější oproti jiným vyučovaným předmětům? Pokud ano, v čem vyhodnocujete náročnost?**

Není náročná. Je to ukázka takových těch prvních věcí. Když to řeknu prakticky tak například varování před reklamními triky. Taková spíš ta praktická část, aby si to ty děti uvědomovaly. Je to hodně o komunikaci.

- **Považujete samotnou výuku tématu (FG) za náročnou? Respektive náročnější oproti jiným vyučovaným předmětům? Pokud ano, v čem vyhodnocujete náročnost**

Výuka mi určitě náročnější nepříjde, jde opravdu o základní věci.

- **Považujete za důležité, aby byla výuka finanční gramotnosti zařazena do RVP a školního vzdělávacího programu na 1. stupni i 2. stupni ZŠ? Pokud ano, tak v čem spatřujete důležitost výuky FG?**

Popravdě Vám řeknu, když začali mluvit o FG, tak se mi to moc nelíbilo. Každý učitel nějakým způsobem k tady těm věcem ty děti vede.

- **Měl by podle Vás být kladen větší důraz na výuku FG? A případně proč?**

Například vyčlenění samostatného předmětu pro FG mi nepříjde moc šťastné. Na úkor toho se pak osekává například matematika, kam se tyto věci dají normálně začlenit. Spíše bych to dala do kompetencí.

- **Jak byste více podpořila finanční vzdělávání na základních školách?**

To je těžko říct. Ono vždycky záleží na člověku, učitel, který má ekonomické smýšlení, tak se s nimi snaží mluvit o praktických příkladech. Přiblížit jim různé situace a nějak se vychovávat. Je tam ten projekt, ano je to pěkné, ale velkou část mají rodiny. Z reálné situace Vám můžu například přiblížit, když se jede na školní výlet a děti z rodin, kde tolik těch peněz není tolik, mají tendenci ty peníze ihned utratit. Naopak u dětí, kde ty peníze jsou si je mnohdy více šetří. Rodiče je k tomu více vedou.

- **Jaké podmínky vytváří škola? Umožňuje další vzdělávání v této oblasti?**

Určitě umožňuje. Záleží, jaká by byla možnost a o čem by vzdělávání bylo. Také záleží na čase. Snažíme se zapojit do různých oblastí, takže by opravdu záleželo.

- **Zapojili byste se do projektu zabývajícího se FG?**

Záleželo by o jaký projekt by se jednalo. Vybíráme podle toho, co nám přijde aktuální. Většina těchto projektů je zaměřená až na druhý stupeň.

- **Zúčastnila byste se nějakého kurzu či formy DVPP k prohloubení odborné kvalifikace učitele pověřeného výukou FG?**

Asi už ne, spíše když teď SYPO nabízí webináře nabízí na hodinu a dvě, ale aby to bylo celodenní školení jen pouze pro tuto oblast, to mi přijde zbytečné. Už máme vytvořenou koncepci. Čerpáme ze sdílených zkušeností s ostatními pedagogy. Na druhou stranu jsou také oživení mladí absolventi, kteří přijdou s něčím novým, takže ono je to v současnosti vzájemné sdílení zkušeností.

Příloha č. 9

- **Na jaké vysoké škole jste studovala? Jakou máte vystudovanou aprobaci? Jak dlouho se pohybujete v učitelské praxi?**

UP Palackého v Olomouci - VO, NJ, poté studium celoživotního vzdělávání - AJ pro ZŠ. Ve školství pracuji od roku 1981.

- **Setkal/a jste se při studiu na vysoké škole s finančním vzděláváním/finanční gramotností? Pokud ano, jak tato výuka probíhala. Pokud ne, dovzdělávala jste se tedy sama v této oblasti?**

Konkrétně s finanční gramotností jako takovou ne, pouze v rámci studia VO – některá témata, pouze teoreticky. Spíše jsem se sama zajímala, pokud byla možnost, tak jsem se účastnila různých školení, protože jsem výuku FG realizovala v rámci VO.

- **Jakým způsobem jste se sama dovzdělávala? Účastnila jste se nějakého kurzu/semináře DVPP v oblasti FG? Byl pro Vás kurz přínosný? V čem?**

Účastnila jsem se "výcvikového kurzu" - spolupráce s bankami, už si nevzpomínám na agenturu, která to pořádala – něco ve smyslu – Hospodaření, peníze. Pak jsem jezdila na semináře pořádané ZFP Group Akademie (fond), kde se objevila témata: pojištění, majetek, rezerva atd. Obojí bylo přínosné, první probíhal zážitkovou formou, sami jsme "hráli rodiny", hospodařili, rozpočtovali atd. Akademie byla spíše formou přednášek – ovšem lidé z praxe, nové trendy atd. Až bude čas a příhodnější doba, musím zase nějaké přednášky navštívit, abych zjistila, co je nového, kde jsou změny.

- **Seznámil/a jste se s nějakými odbornými publikacemi, metodickými příručkami?**

To moc nemám čas pročítat, takže spíše namátkově a podle potřeby.

- **Jakými jinými formami, metodami, způsoby prohlubujete své znalosti a zkušenosti z FG?**

Sledování aktuálního dění.

- **Jakým způsobem se na výuku připravujete? V čem tato příprava spočívá?**

Podle toho, co potřebuji probrat. Především vyhledám aktuální informace. Snaha o to, aby žáci museli sami přemýšlet a aktivně něco vypracovat (fiktivní rodiny, rozpočet, dovolená apod.). Ve VO vypracovávali prezentace na daná témata (např. pojištění, banky apod.)

- **Jak je pro Vás příprava náročná? Připadá Vám náročnější oproti jiným vyučovaným předmětům? Pokud ano, v čem vyhodnocujete náročnost?**

Je to náročné z toho důvodu, že letos máme FG jako samostatný předmět poprvé, bylo nutno vytvořit "osnovy", co se bude učit, naplánovat – o to je příprava náročnější. Ovšem bohužel v této "kovidové" době není dostatečný prostor k realizaci.

- **Považujete samotnou výuku tématu (FG) za náročnou? Respektive náročnější oproti jiným vyučovaným předmětům? Pokud ano, v čem vyhodnocujete náročnost?**

Náročnost výuky je v tom, že je třeba vymýšlet takové metody práce, aby to žákům něco dalo a aby se příliš nenučili. Náročnější ve vztahu k jiným předmětům jak kterým – určité náročnější než TV, PČ, HV apod. Jinak každý předmět má svoje specifika. Je třeba sledovat současné trendy, aby se neučilo něco, co dnes už neplatí. Naopak je třeba se snažit zprostředkovat věci, které budou potřebovat pro reálný život. V tomto je to náročnější, protože je neustále potřeba sledovat, co se v této oblasti děje.

- **Považujete za důležité, aby byla výuka finanční gramotnosti zařazena do RVP a školního vzdělávacího programu na 2. stupni ZŠ? Pokud ano, tak v čem spatřujete důležitost výuky FG?**

Určitě ano, proto máme FG nyní už jako samostatný předmět. Dříve jsme učili v rámci VO – v 8. ročníku měli dvě hodiny, takže byl větší prostor. Nyní je to výhoda samostatného předmětu. Přínos to má pro budoucí život žáků, pro jejich orientaci ve světě veškeré problematiky, kterou FG zahrnuje.

- **Měl by podle Vás být kladen větší důraz na výuku FG? A případně proč?**

U nás si nemůžu stěžovat, takto je to dostačující s tím, že předmět není "odpočinkový".

- **Jak byste více podpořila finanční vzdělávání na základních školách?**

Asi už nijak, takto mi to vyhovuje. Více hodin se už neveleze do učebního plánu. Jen možná větší prostor pro sebevzdělávání (Akademii jsem si sama financovala).

- **Jaký prostor vytváří škola pro výuku FG?**

V 9. ročníku samostatný předmět FG, 1 hodina týdně.

- **Jakým způsobem probíhají hodiny zaměřené na finanční gramotnost?**

Již jsem zmínila výše. Snažím se žáky zapojit, aby přemýšleli, aby sami vytvářeli, aby si znalosti a dovednosti upevňovali.

- **Jaké podmínky pro Vás vytváří škola? Umožňuje Vám další dozdělávání v této oblasti?**

Nyní je složitá doba, ale pokud je možnost, dostanu prostor. Každý rok se účastníme soutěže ve FG. Akademii jsme zmínila výše.

- **Mají učitelé FG u Vás na škole možnost se dozdělávat v této oblasti? Pokud ano, využívají této možnosti či využíváte ji Vy sama?**

Zatím nevím, že by se někdo jiný vzdělával. Já, pokud mám možnost, tak ano.

- **Jakého kurzu či formy DVPP byste se zúčastnila k prohloubení odborné kvalifikace učitele pověřeného výukou FG?**

Myslím, že cokoli je přínosné. Hlavně, aby to nebyla pouhá teorie, ale aby to bylo propojeno s praxí, aktuální a "záživné".

Příloha č. 10

- **Na jaké vysoké škole jste studoval/a? Jakou máte vystudovanou aprobaci? Jak dlouho působíte v pedagogické praxi?**

Vystudovala jsem Ostravskou univerzitu v Ostravě, přesněji biologii a chemii pro střední školy. Učím již 11 let.

- **Setkal/a jste se při studiu na vysoké škole s finančním vzděláváním/finanční gramotností? Pokud ano, jak tato výuka probíhala?**

Přiznám se, že v rámci vysoké školy vůbec. Začalo se to objevovat až později ve výuce, jak se měnilo RVP.

- **Dovzdělávala jste se tedy sama, nebo jste se zúčastnila nějakého kurzu DVPP?**

V podstatě ano, dostala jsem na starost výuku pracovních činností, kde se ta FG také začleňovala, a to v rámci výuky volby budoucího povolání. Kurzu jsem se neúčastnila. Čerpám také z vlastních zkušeností.

- **Jakým způsobem máte organizačně řešenou výuku FG u Vás na škole?**

Hodně se to řešilo i v matematice a občanské výuce, společně s pracovními činnostmi.

- **Takže jste mezi sebou domluvení, kdo bude jaké téma vyučovat?**

Ano máme, každý ví, jaký téma má na starost. V matematice se to vyučuje v podstatě od 6. třídy po 9. třídu, v občance tuším také každý rok, přidávají se nové informace, my v těch pracovních činnostech počítáme rozpočet a vycházím z toho co ví z matematiky a občanky.

- **Jakými jinými formami, metodami, způsoby prohlubujete své znalosti a zkušenosti z FG?**

Především internet.

- **Jakým způsobem se na výuku připravujete? V čem tato příprava spočívá?**

Jdu spíše z osobní zkušenosti, snažím se jim předat především to, aby si zbytečně nepůjčovali. Případně nějaké zprávy z aktuálního dění ve společnosti.

- **Jak je pro Vás příprava náročná? Připadá Vám náročnější oproti jiným vyučovaným předmětům? Pokud ano, v čem vyhodnocujete náročnost?**

FG je náročnější, člověk to musí sledovat, musí se o to zajímat. Každý rok je to jinak, takže určitě. Mám známé, kteří dělají finanční poradenství, tak ti mi taky předají nějaké novinky z této oblasti.

- **Považujete samotnou výuku tématu (FG) za náročnou? Respektive náročnější oproti jiným vyučovaným předmětům? Pokud ano, v čem vyhodnocujete náročnost?**

Po časové obsahové stránce určitě – trvá to delší dobu, než si to všechno projdu a vyhledám. Je to pro mě trochu strašák. Přijde mi to i náročnější než ta biologie a chemie, ta příprava mi zabere více času, je to přeci jenom něco jiného.

- **Považujete za důležité, aby byla výuka finanční gramotnosti zařazena do RVP a školního vzdělávacího programu na 2. stupni ZŠ? Pokud ano, tak v čem spatřujete důležitost výuky FG?**

Spousta dětí nemá zkušenosti z rodiny, nedostávají kapesné, nebaví se o tom v rodině, jakým způsobem spořit. Děti neví, co kolik stojí, podle mě by bylo podstatnější začít v rodině a škola, aby to pak jen dopilovala.

- **Měl by podle Vás být kladen větší důraz na výuku FG? A případně proč?**

Ano určitě, Je to určitě důležité, ale chybí mi tam od ministerstva bližší specifikace, co přesně by se mělo předat. Myslím si, že ve školách jsou velké rozdíly v této výuce.

Problém je, že si ty děti nedokážou spočítat, aby jim třeba vyšly peníze na školních výletech. Nedokážou si našetřit žádné peníze a neznají jejich hodnotu. Mnohdy je vidí jako samozřejmost.

- **Jak byste více podpořila finanční vzdělávání na základních školách?**

To úplně nevím.

- **Jakým způsobem probíhají hodiny zaměřené na finanční gramotnost?**

Děláme spíše praktické věci např. hospodaření domácností – zkouší si rozdělit finance apod. Pouštím jim video zaměřené na FG – Nezkreslená věda. Já jsem s dětma v klasické učebně, ale v matematice chodí i na počítače.

- **Zúčastnili jste se nějakým projektů či soutěží zaměřených na FG?**

Ne, zatím ne.

- **Jaké podmínky pro Vás vytváří škola?**

Škola nakupuje, ale spíše do mimoškolních aktivit, kde se pořizovala také hra na FG.

- **Mají učitelé FG u Vás na škole možnost se dovzdělávat v této oblasti?**

Ano, je nám nabízeno DVPP. Kolegyně se zúčastnila.

- **Jakého kurzu či formy DVPP byste se zúčastnila k prohloubení odborné kvalifikace učitele pověřeného výukou FG?**

Popravdě moc se do toho nehrnu, je to většinou strašně obecné. Nemám moc dobrou osobní zkušenosti s těmito kurzy DVPP.